

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

FAKULTETEN FÖR VETERINÄRMEDICIN
OCH HUSDJURSVETENSKAP
INSTITUTIONEN FÖR KLINISKA VETENSKAPER

Djursjukskötarens roll i kommunikation med djurägare om övervikt hos katt

Matilda Lindberg

*Uppsala
2016*

Djursjukskötarens roll i kommunikation med djurägare om övervikt hos katt

Veterinary nurse's role in communication with pet owners about overweight in cats

Matilda Lindberg

Handledare: Görel Nyman, institutionen för kliniska vetenskaper

Examinator: Anna Edner, institutionen för kliniska vetenskaper

Examensarbete i djuromvårdnad

Omfattning: 15hp

Nivå och fördjupning: Grundnivå G2E

Kurskod: EX0796

Utgivningsort: Uppsala

Utgivningsår: 2016

Serienamn: Kandidatarbete inom djursjukskötare kandidatprogram

Delnummer i serien: 2016:28

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Compliance, viktreduktion, kroppskondition, djursjukhus, djurklinik.

Keywords: Compliance, weight reduction, body condition, animal hospital, veterinary clinic.

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Institutionen för kliniska vetenskaper

SAMMANFATTNING

Övervikt hos katt är ett stort och växande problem. Man räknar med att upp till två av fem katter i västvärlden är överviktiga. Övervikt hos katt kan orsakas av genetiska förutsättningar samt av flera faktorer kopplade till djurhållningen. Djurägarens inverkan har visat sig vara en avgörande faktor för kattens kroppscondition. Många djurägare ser inte att deras eget djur är överviktigt och många är också ovetande om riskerna med denna övervikt. Djursjukskötare har en viktig roll i att undervisa djurägarna om den ideala kroppsconditionen för deras katter samt upplysa om de kliniska problem som kan tillstå i samband med övervikten om den inte åtgärdas.

En litteraturstudie gjordes i syfte att undersöka de negativa konsekvenserna övervikt kan ha för katter, vilka faktorer som kan orsaka övervikten samt hur djursjukskötare lämpligen ska kommunicera med djurägare omkring ämnet övervikt hos katt. Litteraturen är överens om att flera kliniska problem är kopplade till övervikt på katt. Eftersom övervikt går att åtgärda lider de överviktiga katterna i onödan, då många av dessa kliniska tillstånd skulle lindras eller helt botas om övervikten reducerades och katten istället var idealviktig. Studier har också sett att det finns flera bakomliggande orsaker som predisponerar katten för att bli överviktig. Dessa bör djursjukskötaren vara medveten om för att kunna se varningssignalerna i tid och förebygga uppkomsten av övervikt. Även djurägaren visade sig ha stor betydelse för kattens övervikt då dess underskattning av kattens kroppscondition visade sig vara en av de största riskfaktorerna. Djursjukskötare bör därför försöka nå fram till djurägarna och samarbeta med dem i hopp om att gemensamma insatser ska lyckas reducera den överviktiga kattens vikt.

Utöver litteraturstudien gjordes en internetbaserad enkätstudie med syfte att undersöka hur utbredd kommunikationen mellan djursjukskötare och djurägare var i dagsläget. Enkätstudien riktade sig till legitimerade djursjukskötare arbetande på kliniker och djursjukhus runt om i Sverige. I enkäten fick de responderande djursjukskötarna ta ställning till i vilken utsträckning de ansåg sig kommunicera om ämnet övervikt med djurägarna när katten kommer in för vaccination eller på grund av hälta. De fick även gradera hur mycket olika faktorer eventuellt påverkade deras beslut att prata om övervikten med djurägaren eller inte. Resultatet av studien visade att den faktor som påverkade de 41 responderande djursjukskötarna mest till att välja att inte prata om övervikten var tidsbrist. Enkätstudien visade också att majoriteten av respondenterna uppgav att de alltid nämnde eller diskuterade övervikten i samband med besöket. Detta anses vara positiva resultat om det skulle gälla generellt för djursjukskötare i Sverige.

SUMMARY

Overweight in cats is a big and growing problem. It is estimated that up to two in five cats are overweight in the western world. Overweight in cats can be caused by genetic predispositions, and also by many factors connected to the housing of the cat. The impact of the pet owner on the body condition of the cat has been shown to be a crucial factor. Many owners do not see that their own cat is overweight, and many are also unaware of the risks associated with this overweight. The veterinary nurse has an important role in enlightening the owner the ideal body condition of their cat, and the clinical problems that the excessive weight can cause if it is not corrected.

A literature study was conducted in the purpose of investigating the negative consequences the overweight can have on the cat, what factors may cause this overweight and how the veterinary nurse preferably should communicate concerning overweight in cats with the owner. The literature agreed on that there are a number of clinical problems associated with overweight in cats. Because the overweight is reducible, and since many of these clinical conditions would be eased or even cured if the overweight is reduced and the cat was at its ideal weight, the overweight cats suffer in vain. The studies also agreed on several underlying factors that predisposes the cat to being overweight, and the veterinary nurse should be aware of these so that the warning signs can be detected in time to prevent the weight gain. The pet owner also proved to play a big part in the overweight because of the tendency to under-estimate the cat's body condition. The veterinary nurse should therefore try to reach out to the owner and cooperate with them in the hopes that mutual action will reduce the weight of the cat.

In addition to the literature study an internet-based survey was also conducted. The purpose of this survey was to investigate how common communication between veterinary nurses and pet owners currently was. The survey was targeted to veterinary nurses working in veterinary practices across Sweden. In the survey the 41 responding veterinary nurses expressed to what extent they considered themselves to communicate with the owners concerning overweight when the cat visits for a vaccination or for the sake of lameness. They also graded the impact different factors may have on whether they talk about the overweight with the pet owner or not. The result of the survey showed that the major factor limiting the veterinary nurses to talk to the owner about the overweight was shortage of time. The result of the survey also showed that the majority of the respondents stated that they always mentioned or discussed the cats overweight during the visit. This is considered to be positive results if this was to be valid for most veterinary nurses in Sweden.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning	2
Syfte	2
Frågeställningar.....	2
Material och metod	3
Litteraturstudie.....	3
Enkätstudie	3
Resultat - Litteraturstudie	4
Omfattningen av övervikt hos katter.....	4
Kliniska problem associerade med övervikt	4
Orsaker till övervikt	5
Body Condition Score – djurägarnas uppfattning och klinisk tillämpning.....	6
Relationen mellan djur, djurägare och övervikt	7
Kommunikation kring övervikt	8
Behovet av kommunikation kring övervikt	8
Lämplig kommunikation om övervikt med djurägaren	9
Kommunikation för ökad compliance	10
Resultat - Enkätstudie	10
Diskussion	16
Metoddiskussion - Enkätstudie	16
Resultatdiskussion – Enkätstudie	17
I vilken utsträckning diskuterar djursjukskötare övervikt hos katter med djurägare?	17
Finns det tillfällen eller anledningar som gör att djursjukskötare väljer att inte ta upp diskussionen om övervikt hos katt med djurägarna?	17
Jämförelse av resultaten i enkätstudien och tidigare studier.....	19
Resultatdiskussion – Litteraturstudie.....	20
Varför är det viktigt att djursjukskötare kommunicerar omkring ämnet övervikt med kattägare?	20
Hur bör djursjukskötare kommunicera om kattens övervikt med djurägaren i praktiken?	22
Konklusion	24
Tack	24
Referenser	26
Bilaga 1	28

INLEDNING

Begreppet övervikt definieras som en överdriven ackumulering av fett i kroppens fettvävnad (Sloth, 1992). Det anses vara ett patologiskt tillstånd och är den vanligaste näringsrelaterade sjukdomen på husdjur i västvärlden (Sloth, 1992) och det näst vanligaste hälsoproblemet hos tama katter näst efter tandsjukdomar (Cave *et al.*, 2012). Studier har visat att mellan 25% och 40% av vuxna katter i västvärlden är överviktiga (Sloth, 1992; Scarlett & Donoghue, 1994; Scarlett & Donoghue, 1998; Allan *et al.*, 2000; Lund *et al.*, 2005; Colliard *et al.*, 2009; Courcier *et al.*, 2010). Övervikt på katt beror på ett nyckelproblem: att intaget av energi via fodret överstiger djurets behov och fysiska aktivitet. Detta beror teoretiskt sett på djurägaren då det är djurägaren som har kontroll över fodret och djurets motion (Bland *et al.*, 2009). Övervikt orsakar i sig flera sjukdomar, ökar risken för andra och reducerar livskvaliteten för individen. Eftersom övervikt går att undvika är sjukdomarna som kommer som följd helt onödiga (Cave *et al.*, 2012). Både djurhälsopersonalen och djurägaren har en viktig roll i att observera skillnader i kattens kropps-kondition. De flesta veterinärer är medvetna om problemen som övervikt kan orsaka katten, men trots detta ser inte alla veterinärer övervikt som något som är värt en formell diagnos och att diskuteras med djurägaren (Shoveller *et al.*, 2014). En studie av Courcier *et al.* (2010) visade att 55% av djurägarna inte var medvetna om hälsoriskerna med övervikt. Övervikt är enklare att förebygga än att bota. Därför kan djursjukskötaren spela en viktig roll i att utbilda djurägaren om kattens korrekta kropps-kondition och riskerna den utsätts för om den skulle bli överviktig innan detta har skett (Linder, 2012).

Övervikt är ett viktigt och intressant ämne på grund av sin utbredning och för att det är associerat med flera kliniska problem. Kommunikation kring övervikt är en viktig del i förebyggandet av övervikt och för en lyckad viktreduktion. Detta på grund av att compliance från djurägaren ökar med en lyckad kommunikation. (Kienzle & Bergler, 2006) Endast en liten del av de katter ute i samhället som äter foder med viktreducerande effekt går nämligen ner i vikt. Emellertid fungerar dessa dieter på katter under kontrollerade laborieförsök. Compliance från djurägaren avgör om viktreduktionen ska fungera. Kommunikationen mellan djurhälsopersonal och djurägare är ett fält som fortfarande utvecklas (Shaw *et al.*, 2008) och som det behövs vidare forskning inom. Denna studie är ett kandidatarbete inom djur-omvårdnad och består av en litteraturstudie samt en enkätstudie

Syfte

Syftet med studien är att skapa förståelse för hur kommunikationen mellan djursjukskötare och djurägare om övervikt hos katt ser ut i dagsläget, samt belysa varför det är viktigt att djursjukskötare har denna kommunikation med djurägarna. Dessutom ska arbetet ge råd kring hur djursjukskötare kan gå till väga i sin kommunikation med djurägare kring katters övervikt.

Frågeställningar

- 1) Varför är det viktigt att djursjukskötare kommunicerar omkring ämnet övervikt med kattägare?
- 2) Hur bör djursjukskötare kommunicera om kattens övervikt med djurägaren i praktiken?
- 3) I vilken utsträckning diskuterar djursjukskötare övervikt hos katter med djurägare?

4) Finns det tillfällen eller anledningar som gör att djursjukskötare väljer att inte ta upp diskussionen om övervikt hos katt med djurägaren?

Den första och andra frågeställningen besvaras via litteraturstudien och de två sista via enkätstudien.

MATERIAL OCH METOD

Litteraturstudie

Litteraturen i studien hämtades från de vetenskapliga databaserna Web of Science och Google Scholar. Artiklar har också hämtats via Sveriges Lantbruksuniversitets bibliotek, i elektronisk form via Primos sökmotor, eller i tryckt form. De sökord som använts är olika kombinationer av *cats, feline, obesity, overweight, body condition, owners, clients, communication, veterinary nurse, veterinary practice*. Ytterligare artiklar hittades via andra artiklars referenslista. Totalt hittades 46 vetenskapliga artiklar varav 25 ansågs relevanta för studien och användes i det slutliga materialet. De artiklar som valdes bort ansågs gå utanför syftet med studien vid närmare granskning. Ett fåtal av artiklarna som tagits med i studien är skrivna om hundar och inte katter, men togs med i studien eftersom viktiga jämförelser ansågs kunna göras med hjälp av dessa. Några av dem fyllde även luckor som fanns i den vetenskapliga litteraturen bland vetenskapliga studier på katter, och det kunde i dessa fall göras antaganden om likheter och vad dessa resultat kan betyda för katter. Det framgår tydligt i studien vilka av de nämnda artiklarna som handlar om hund och inte katt så att inga missförstånd uppstår.

Enkätstudie

För att få en bild av hur kommunikationen mellan djursjukskötare och djurägare om övervikt på katt ser ut i dagsläget gjordes en enkätstudie (Bilaga 1). Enkäten var internetbaserad och utformades via Netigate's hemsida (netigate.se) genom SLU. Enkäten (Bilaga 1) bestod av sex frågor, varav en var en inledande sakfråga. Det fanns även möjlighet längst ner i enkäten för respondenterna att lämna egna kommentarer. Frågekonstruktionen utformades med hjälp av böcker i ämnet av Trost (2007) och Ejlertsson (2014). Enkäten skickades ut under mars månad 2016 till 58 mailadresser till 50 kliniker och djursjukhus i Sverige. Urvalet av kliniker och djursjukhus var inte slumpvis utan gjordes med hjälp av sökmotorn Google. Kliniker valdes utifrån deras placering i Sverige med målet att få en så jämn fördelning som möjligt geografiskt sett.

Ett mail skickades sedan till djursjukhusen/klinikerna där författaren beskrev syftet med enkäten och vilka i personalen som lämpligen kunde fylla i enkäten, det vill säga legitimerade djursjukskötare som regelbundet möter överviktiga katter och deras ägare i sin yrkesroll. Mailet innehöll sedan en länk där enkäten på Netigate fanns tillgänglig. Enkäten fanns tillgänglig för mottagande av svar under 16 dagar. En påminnelse skickades ut efter åtta dagar till de kliniker och djursjukhus som inte besvarat enkäten, vilket var 26 mailadresser. På så sätt inkom ytterligare nio svar.

RESULTAT - LITTERATURSTUDIE

Omfattningen av övervikt hos katter

Studier har visat att mellan 25% och 40% av vuxna katter i västvärlden är överviktiga (Sloth, 1992; Scarlett & Donoghue, 1994; Scarlett & Donoghue, 1998; Allan *et al.*, 2000; Lund *et al.*, 2005; Colliard *et al.*, 2009; Courcier *et al.*, 2010). I en omfattande studie av Lund *et al.* (2005) med 8159 katter från ett års ålder och uppåt var 35% överviktiga eller feta. Förekomsten av övervikt hos katter blir ännu vanligare när de kommer upp i medelåldern, (Sloth, 1992; Scarlett & Donoghue, 1994; Robertson, 1999; Lund *et al.*, 2005; Kienzle & Bergler, 2006). Detta kan bero på att spontan aktivitet minskar vid ökad ålder vilket i sig kan leda till övervikt (Laflamme, 2006). I en studie av Scarlett & Donoghue (1994) med över 2000 katter ökade förekomsten av övervikt kraftigt efter två års ålder. Den var som högst mellan sex och åtta års ålder och sedan gick förekomsten ner igen vid tio års ålder.

Övervikt innebär att mängden kroppsfett överstiger den ideala kroppsvikten. Överviktiga djur anses ha mellan 10-19% för mycket kroppsfett, och är djurets kroppsfett 20% över idealvikt eller mer räknas det som fetma (Courcier *et al.*, 2010; Linder, 2012). Normal vikt för katter är ca 3,5- 4,5 kg (Sloth, 1992). Generellt kan honkatter anses som överviktiga om de väger över 5 kg och hankatter om deras vikt överstiger 6 kg (Kienzle & Bergler, 2006). Hos en normal-viktig katt ska revbenen vara enkla att palpera och endast täckta med ett måttligt lager fett. Om man ser katten ovanifrån ska kroppsformen gå in efter revbenens slut och bilda en midja (Sloth, 1992).

Kliniska problem associerade med övervikt

Övervikt minskar djurets levnadsglädje. Ett antal kliniska problem är också länkade till övervikt och många av dessa kan leda till ett signifikant förkortat livsspann (Sloth, 1992). Även måttlig övervikt kan leda till ett förkortat liv för katten (Linder & Mueller, 2014). Hos katter har man sett kopplingar mellan fetma och sjukdomar i nedre urinvägarna (Sloth, 1992; Lund *et al.*, 2005), diabetes mellitus (Sloth, 1992; Scarlett & Donoghue, 1998; Lund *et al.*, 2005), hudproblem (Scarlett & Donoghue, 1998; Lund *et al.*, 2005), hälta (Scarlett & Donoghue, 1998), hepatisk lipidosis (Sloth, 1992), neoplasi (Lund *et al.*, 2005) och sjukdomar i munhålan (Lund *et al.*, 2005). I studien av Lund *et al.* (2005) hade över 40% av de överviktiga katterna diagnostiserats med minst en sjukdom i munhålan.

Scarlett & Donoghue (1998) visade att överviktiga katter i studien hade 3,9 gånger större sannolikhet att utveckla diabetes mellitus, 2,3 gånger mer sannolikhet att få hudproblem (på grund av oförmåga att tvätta sig ordentligt) och 4,9 gånger mer troligt att utveckla hälta som kräver veterinärvård. Dödligheten var högst hos överviktiga och underviktiga katter i denna studie. I sin studie på nästan 1400 katter kunde Scarlett & Donoghue (1998) dock inte se något samband mellan övervikt och förekomsten av cancer eller hjärt- och kärlsjukdomar hos katt som annars ofta associeras med övervikt. Många typer av cancer som kopplas ihop med övervikt på andra arter är ovanliga hos katt. Som karnivorer är de anpassade för att äta föda med ett högt fetthinnehåll och katter utvecklar därför sällan hjärt- och kärlsjukdomar i samband med övervikt (Scarlett & Donoghue, 1998).

Överviktiga patienter kräver extra hänsyn i den kliniska verksamheten och de är särskilt svåra för djurhjälsopersonalen att undersöka och behandla. Det kan vara associerat med fler risker att genomgå en anestesi för överviktiga patienter då de utsätts för en ökad risk för komplikationer (Sloth, 1992; Scarlett & Donoghue, 1996; Linder, 2012). Det finns också en ökad risk vid bukoperationer (Sloth, 1992) och det finns större risk för överdosering av läkemedel för dessa patienter (Linder, 2012).

Orsaker till övervikt

Den är allmänt erkänt att den största orsaken till utvecklande av övervikt hos våra sällskapsdjur är att djurets energiintag överstiger dess individuella behov (Sloth, 1992). I studier har många orsaker till övervikt konstaterats så som: kastrering (Sloth, 1992; Scarlett & Donoghue, 1994; Robertsons, 1999; Lund *et al.*, 2005; Colliard *et al.*, 2009; Courcier *et al.*, 2010; Cave *et al.*, 2012), hankön (Sloth, 1992; Scarlett & Donoghue, 1994; Robertsons, 1999; Lund *et al.*, 2005; Colliard *et al.*, 2009; Cave *et al.*, 2012), medelålder (Sloth, 1992; Scarlett & Donoghue, 1994; Robertsons, 1999; Lund *et al.*, 2005; Kienzle & Bergler, 2006; Colliard *et al.*, 2009; Cave *et al.*, 2012), att vara innekatt (Sloth, 1992; Scarlett & Donoghue, 1994; Robertsons, 1999), att vara blandraskatt (Scarlett & Donoghue, 1994; Robertsons, 1999), inaktivitet (Scarlett & Donoghue, 1994), att äta foder med ett högt energiinnehåll (Scarlett & Donoghue, 1994) och att bo i ett hushåll med bara en eller två katter totalt (Robertsons, 1999). Det finns också en risk för övervikt i samband med ortopediska ingrepp eller andra kliniska tillstånd då rörligheten/motionen måste begränsas (Sloth, 1992). Vissa medicinska tillstånd som hypothyroidism och hyperadrenocorticism (Feline Cushing syndrom) kan också resultera i övervikt (Sloth, 1992).

Flertalet studier är överens om att det finns en stark association mellan övervikt och kastrering (Sloth, 1992; Scarlett & Donoghue, 1994; Robertsons, 1999; Lund *et al.*, 2005; Colliard *et al.*, 2009; Courcier *et al.*, 2010; Cave *et al.*, 2012). I studien av Cave *et al.* (2012), och i den av Colliard *et al.* från 2009, var kastrering den orsak som var starkast associerad med övervikt. Orsakerna kan vara flera till att kastrering ger en predisponering för övervikt. Kastrerade katter tenderar att minska sin fysiska aktivitet och detta kan leda till övervikt om inte deras energiintag anpassas till den minskade aktiviteten. Kastrerade honkatter får en minskad ämnesomsättning och blir av med den aptithämmande effekt som östrogenet hade innan kastreringen. Den borttagna källan till testosteron hos kastrerade hanar leder till en ökad effekt i deras foderomvandling vilket leder till ökad viktuppgång vid samma mängd energi i maten jämfört med före kastreringen (Sloth, 1992).

Ytterligare en faktor som predisponerar övervikt är ett för högt energiintag vid en ung ålder när katten fortfarande växer, vilket gör att fettcellerna i kroppen ökar i antal, så kallad hyperplasi. Hos ett vuxet djur ökar de inte nämnvärt i antal, de existerande fettcellerna växer istället i storlek vid viktuppgång, vilket i sin tur kallas hypertrofi. När hyperplasi väl har skett gör det ökade antalet fettceller hos den unga katten att den sedan alltid kommer att vara predisponerad för att öka i vikt. Det är därför viktigt att kontrollera energimängden när katten växer och för att djuret ska kunna hålla sin idealvikt under denna fas i livet (Sloth, 1992).

Body Condition Score – djurägarnas uppfattning och klinisk tillämpning

Body condition scoring (BCS) är en teknik för djurhälsopersonal, och även djurägare, att visuellt och via palpering kunna bedöma kattens kroppskondition (Shoveller *et al.*, 2014). Det är den vanligaste och mest tillämpbara metoden för att diagnostisera över- och undervikt hos djur (Linder, 2012). Ett av de mest använda och erkända är Laflammes BCS-system från 1997 med nio steg där fem är idealvikt. I det systemet ökar andelen kroppsfett med 5% per steg och djurets vikt med 10-15% i varje steg. Ett djur med en BCS på sju är då alltså ungefär 20-30% över sin idealvikt (Laflamme, 1997).

I flera studier har det visat sig att djurägare ofta missbedömer sin katts BCS (Scarlett & Donoghue, 1994; Allan *et al.*, 2000; Kienzle & Bergler, 2006; Bland *et al.*, 2009; Colliard *et al.*, 2009; Courcier *et al.*, 2010; Cave *et al.*, 2012; Eastland-Jones *et al.*, 2014). I en studie av Scarlett & Donoghue (1994) bedömde både djurägaren och en veterinär kattens BCS på en sex-gradig skala (1 underviktig, 2 smal, 3 optimal-smal, 4 optimal, 5 överviktig, 6 fet). 58% av katterna bedömdes av veterinären ha en optimal eller optimal-smal BCS (grad tre och fyra på skalan). 20 % var överviktiga (grad fem) och 5 % led av fetma (grad sex). Totalt var alltså 25% av katterna i studien överviktiga eller feta. Djurägarna i studien bedömde dock att 29% av deras katter var överviktiga eller feta, alltså en högre procent än vad veterinären bedömde.

När Courcier *et al.* (2010) undersökte 118 katter mättes BCS i fem steg där 1 var väldigt smal, 2 smal, 3 idealviktig, 4 överviktig och 5 fet. Totalt var 39% av katterna antingen överviktiga eller feta (BCS fyra eller fem). 54,2% av kattägarna bedömde sin katts BCS korrekt. 11,9% övervärderade sin katts BCS medan 33,9% undervärderade sin katts BCS. Av de som missbedömde sin katts BCS hade majoriteten (92,6%) missbedömt den med ett steg i skalan. Djurägarna hade överlag en tendens att normalisera sin katts BCS då djurägare med BCS 1 övervärderade sina katters BCS och ägare till katter med en BCS på 4 undervärderade den. På grund av djurägarnas höga tendens att missvärdera sina katters kroppskondition behöver djurhälsopersonalen utveckla en strategi för att korrigera deras bedömning med hjälp av bilder och palpering.

Colliard *et al.* såg i sin studie från 2009 på 385 katter att djurägaren undervärderade sin katts BCS mer vid en muntlig beskrivning av den (för smal, smal, optimal, lite för tjock och för tjock) jämfört med när de fick välja mellan fem bilder på katter med olika BCS. Dock undervärderades kattens kroppskondition även då och den idealviktiga katten på bilden ansågs vara underviktig enligt flertalet av djurägarna. I studien visade det sig också att undervärdering av kattens BCS är en av de största riskfaktorerna för övervikt. Colliard *et al.* menar att djurhälsopersonalen kan hjälpa djurägare genom att lära dem vad en optimal BCS är. Detta är en förutsättning för en lyckad viktning. Om BCS kan läras ut till djurägarna innan katten blivit överviktig kan det undvikas att detta sker i framtiden.

I studien av Kienzle & Bergler (2006) upplevde majoriteten av djurägare med överviktiga katter att deras katt var betydligt smalare än vad experten tyckte. Vissa djurägare liknade till och med sin överviktiga katts BCS med den av de underviktiga siluetterna. Bland *et al.* (2009) fann i sin studie på 302 hundar att hälften av hundägarna som korrekt bedömde sin hund som över optimal

vikt på BCS-skalan ändå inte ansåg att deras djur var överviktigt. Cave *et al.* (2012) visade i sin studie att djurägarens undervärdering av sin katts BCS var en riskfaktor för övervikt hos katten. De menade därför att djursjukskötare och veterinärer kan behöva ändra djurägarens uppfattning om sin katts kropps-kondition för att vikt-nedgången ska lyckas, och BCS kan då vara ett bra verktyg.

I studien av Eastland-Jones *et al.* (2014) var 93% av de 110 hundägare som deltog i studien inte tidigare medvetna om att BCS-diagram fanns eller hur man använde dem. 77% av de deltagande hundägarna ansåg att BCS-diagrammet hade förbättrat deras förmåga att bedöma kropps-konditionen på deras hund.

Djursjukskötaren kan lära djurägaren denna teknik och på så sätt reducera djurägarnas benägenhet att undervärdera sitt djurs kropps-kondition. Detta har Shoveller *et al.* (2014) visat i sin studie. Vid vanliga besök på kliniker och djursjukhus är det rutin att man väger djuret. Kroppsvikt kan visa förändringar i djurets vikt över tid, men den reflekterar inte kropps-konditionen och yppar inte proportionen av kroppsfett. Att kontrollera både kroppsvikt och BCS är centralt för att kunna bibehålla en optimal hälsa för katten genom hela livet (Shoveller *et al.*, 2014) och borde vara en del av varje undersökning av djuret och antecknas vid varje besök (Linder & Mueller, 2014). På grund av djurägarnas missbedömningar av sin katts BCS borde djurhjälsopersonalen utvärdera BCS på alla besökande patienter och diskutera vikten av att behålla idealvikten hos katten med djurägaren. Om BCS antecknas vid varje besök kan trender i kattens kropps-kondition upptäckas och diskuteras med ägaren så att det kan korrigeras (Laflamme, 2006).

Relationen mellan djur, djurägare och övervikt

Djurägaren kan påverka många faktorer kring det sociala och omgivningen som i sin tur påverkar kattens foderintag och fysiska aktivitet (Sloth, 1992). Nijland *et al.* (2009) kom i sin studie fram till att livsstilen djuret exponerades för var en viktig faktor som påverkade förekomsten av övervikt mer än vilken ålder djuret hade. Enligt Linder (2012) hävdar vissa att övervikt hos katt ska ses som en klinisk sjukdom, medan andra ser det som en psykisk sjukdom hos djurägaren. I en studie av Cave *et al.* (2012) uppgav 54% av hushållen att katten var en viktig del av familjen och 36% uppgav att de behandlade katten som om den vore deras barn. Den komplexa relationen mellan djur och djurägare måste förstås för att uppnå en lyckad vikt-nedgång. Vikt-nedgångsprogram behöver skraddarsys för att bevara och inte inkräkta på det starka band som kan finnas mellan djurägare och djur (Linder & Mueller, 2014).

Det är viktigt att förstå dynamiken i relationen mellan djurägare och djur, och hur denna kan påverka det förebyggande arbetet kring, och behandlingen av, övervikt. En stark anknytning till sitt djur kan påverka vad en djurägare är villig att göra, och inverka på behandlingen både positivt och negativt. Exempelvis kan en djurägare som är starkt anknuten till sitt djur vara mer villig att investera pengar och tid i sitt djur och ha en bättre compliance till veterinär-vården och viktminskningsplanen, men samtidigt vara mer ovillig att undanhålla mat eller godbitar som kan representera en del av förhållandet mellan dem och sitt djur (Linder, 2014).

Vissa djurägare får en viss psykologisk belöning i att ge efter när deras djur tigger, och de ger gladeligen sitt djur den mat den vill ha (Sloth, 1992). Djurägare bör uppmuntras att utveckla sociala aktiviteter med sin katt som inte är associerade med mat så som att leka tillsammans. Det upprätthåller inte bara deras relation, utan det både ökar energiförbrukningen och minskar energiintaget mellan måltiderna för katten (Laflamme, 2006). Relationen mellan djur och djurägare kan faktiskt stärkas av att de istället interagerar genom att träna tillsammans (Linder & Mueller, 2014).

I studien av Kienzle & Bergler (2006) spenderade kattägare med överviktiga katter och kattägare med idealviktiga katter lika mycket tid på att kela med sin katt. Däremot lekte ägarna till de idealviktiga katterna mer med sina katter medan ägarna till överviktiga katter oftare gav extra mat till sin katt. Dessa djurägare visar sin kärlek till sitt djur genom att ge det godsaker (Linder & Mueller, 2014).

Sloth (1992) såg i sin studie att det var mer troligt att djurägare som själva var överviktiga hade en överviktig katt än de mer idealviktiga kattägarna. Nijland *et al.* (2009) fann samma samband mellan ägarens och djurets BMI på hundar, men inte hos katter. Att detta samband inte fanns avseende katt tror Nijland *et al.* kan bero på att katter, till skillnad från hundar, får gå ut lösa och är då mindre beroende av sina ägare när det kommer till fysisk aktivitet och födointag. Kienzle & Bergler (2006) fann inte heller något samband mellan förekomsten av övervikt hos katterna, och deras ägares kroppskondition.

Kommunikation kring övervikt

Behovet av kommunikation kring övervikt

Många studier poängterar att det är viktigt att djurhälsopersonalen pratar med djurägaren om övervikt (Sloth, 1992; Abood, 2007; Cornell & Kopcha, 2007; Shaw *et al.*, 2008; Courcier *et al.*, 2010; Linder, 2014; Linder & Mueller, 2014). En effektiv kommunikation utgör en viktig del i förebyggandet och botandet av övervikt (Sloth, 1992). Även om det kan finnas flera orsaker till övervikt hos katter, så kan utbildning av djurägarna om korrekt utfodring av sina katter vara en nyckel till förebyggande och behandling (Courcier *et al.*, 2010).

Det är ägarens ansvar att se till att djuret håller en normal vikt och kondition genom en korrekt tilldelning av foder och adekvat motion (Bland *et al.*, 2009 hund!). Enligt Bland *et al.* (2009) förekommer det att hundägare hellre accepterar övervikten, trots att de är medvetna om hälsoriskerna, än att de ändrar sina vanor. Då många djurägare inte vill erkänna att deras djur är överviktigt kan det vara svårt att övertyga dem om nyttan av en ökad kontroll av djurets foderintag som kan reducera dess vikt. Fördelarna med ett viktminskningsprogram bör förklaras, inte bara i förhållande till övervikten utan också till de möjliga följsjukdomarna som kan tillstöta i samband med övervikten, samt att deras djur kan få en ökad livskvalitet om den genomgår en viktreduktion (Sloth, 1992).

I studien av Kienzle & Bergler (2006) var bara en liten andel av djurägarna villiga att erkänna att deras djur var överviktigt. De flesta valde istället att använda ett mildare uttryck än övervikt, som att katten var lite för stor, eller så tyckte de inte att deras katt var överviktig alls. Courcier

et al. (2010) resonerar i sin studie om djurägares ovillighet att använda vissa beskrivande termer om sina katters kroppsform som ”mycket överviktig” eller ”fet” kan komma sig av de negativa attityder som finns kring övervikt hos människor. I en studie av White *et al.* på hundar och deras ägare från 2011 använde djurägarna ofta personliga berättelser för att förklara deras djurs viktstatus. När de ställdes öppna frågor svarade de med historisk information (exempelvis att djuret varit mer överviktigt tidigare och därför nu är förhållandevis smalt) eller så förklarade de sin personliga eller emotionella bakgrund (att de exempelvis bekräftar att djuret är överviktigt men att de är rädda att djuret ska känna sig sårat av dem om de håller inne med godsakerna).

Djurägarna förväntar sig i dagsläget att djurhälsopersonalen ska vara trevlig och förstående, att de lyssnar på djurägarnas oro och bekymmer, ger dem en adekvat utbildning kring djurets problem, adresserar ekonomiska angelägenheter, att de och deras djur behandlas som individer medan deras djur också naturligtvis får en högkvalitativ vård (Coe *et al.*, 2008). Brister i kommunikationen är en stor anledning till att djurägarna blir missnöjda i samband med besök på djursjukhuset/kliniken (Shaw *et al.*, 2008). Därför finns det en ökad press kring att förstå vikten av kommunikationen mellan djurhälsopersonal, djurägare och djur, och att förbättra denna. Kommunikation för djurhälsopersonalen är som alla färdigheter något som behöver identifieras, övas på och anpassas utifrån resultatet (Cornell & Kopcha, 2007).

Lämplig kommunikation om övervikt med djurägaren

Efter att det konstaterats att djuret är någonting annat än idealviktigt är det första steget att förklara för djurägaren att dess djur är överviktigt och betona vilka hälsorisker denna övervikt kan föra med sig (Linder, 2014).

Enligt Cornell & Kopcha (2007) är det optimalt att samarbeta med djurägaren kring beslutsfattande. Då presenterar djurhälsopersonalen information och utbildar djurägaren gällande diagnos och behandlingsmetoder, och ger sin oförbehållsamma professionella åsikt. Likvärdigt viktigt i samarbetet med djurägaren är att ta med dennes perspektiv, preferenser, önsknings och behov. På detta sätt går det att identifiera och diskutera hinder som skulle kunna påverka behandlingen och compliance. Eftersom djurägaren i detta samarbete uppmuntras att vara en aktiv deltagare i beslutsfattandet så bildas ett partnerskap. Detta partnerskap kallas relationscentrerad vård. Där delas beslutsfattande och ansvar, och detta kan ge en ökad compliance. När djurhälsopersonal och djurägare tar beslut tillsammans i ett partnerskap är djurhälsopersonalens fokus på att presentera evidens, ta hänsyn till djurägarens perspektiv och uppmuntra bidrag från djurägaren. Djurägaren behöver förstå diagnosen, prognosen, behandlingsalternativ och hemvården. (Abood, 2007)

En bra fråga att ställa djurägaren när en viktminskningsplan skapas är ”Skulle du kunna beskriva den dagliga rutinen som du har med din katt?” eller ”Finns det någonting som du känner starkt att du behöver ha med i den här planen?”. Dessa frågor kan visa på om det finns något som djurägaren inte är villig att förhandla om och som behöver vara med i planen för att djurägaren ska känna sig bekväm och för att öka compliance. Om det gäller godsaker till katten går det förhoppningsvis att kompromissa i form av vilken typ denna ska vara av för att viktminskningen fortfarande ska lyckas (Linder & Mueller, 2014).

Djurägare känner sig trygga i att följa rekommendationer som de förstår och själva har godkänt (Abood, 2007). Att ta sig tid till att förstå djurägarens unika situation kan hjälpa denna att acceptera diagnosen och behandlingsplanen (Shaw *et al.*, 2008). I den unika situationen för varje individ ingår graden av anknytning mellan djuret och djurägaren, djurägarens ekonomiska situation och annan information som kan påverka djuret, så som flytt, skilsmässa, bortgången av en familjemedlem eller födsel av en ny exempelvis. Att samla in denna information säkerställer att djurhälsopersonal och djurägare har en delad förståelse vilket borde ge en ökad enighet och compliance av djurägaren.

Kommunikation för ökad compliance

Endast en liten del av de katter som äter foder med viktreducerande energiinnehåll går faktiskt ner i vikt. Emellertid fungerar dessa dieter på katter under kontrollerade laboratorieförsök. Detta tyder på att compliance från djurägaren spelar en stor roll i om viktreduktionen ska fungera (Kienzle & Bergler, 2006). Enligt Linder & Mueller (2014) kan det faktum att många viktreduktionsplaner misslyckas bero på att djurhälsopersonalen och djurägaren inte förstår överviktens komplexa natur. För att lyckas med viktreduktionen behöver djurhälsopersonalen se bortom foder och även skapa en förståelse för interaktionen mellan djur och djurägare. Denna förståelse kommer sig ur en effektiv kommunikation för att förstå den unika relationen mellan ägare och djur.

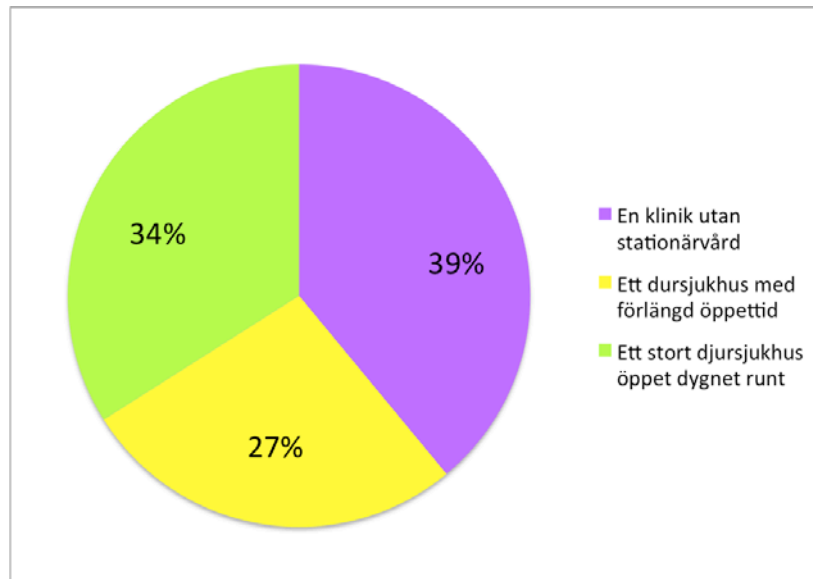
Abood (2007) föreslår några kommunikativa strategier för en ökad compliance:

- Undvik att använda medicinsk jargong. Använd istället ett enkelt språk för att beskriva sjukdomstillstånd och behandlingsplan.
- Tala långsamt och dela upp informationen så att djurägaren hinner ta in och förstå det du förklarar. Ställ också kontrollfrågor för att försäkra dig om att djurägaren hänger med.
- Lyssna efter och observera ickeverbala tecken på att djurägaren har förstått, eller att den känner sig överväldigad exempelvis.
- Istället för att beskriva medicinska fakta är det bättre att lägga vikten på att demonstrera det beteende vi önskar av djurägaren.
- Ge gärna någon typ av broschyr eller annat skriftligt material som djurägaren kan ta med sig hem. Det hjälper djurägaren att komma ihåg viktig information och ökar compliance.
- Till sist, ge djurägaren tid för att ställa sina frågor.

RESULTAT - ENKÄTSTUDIE

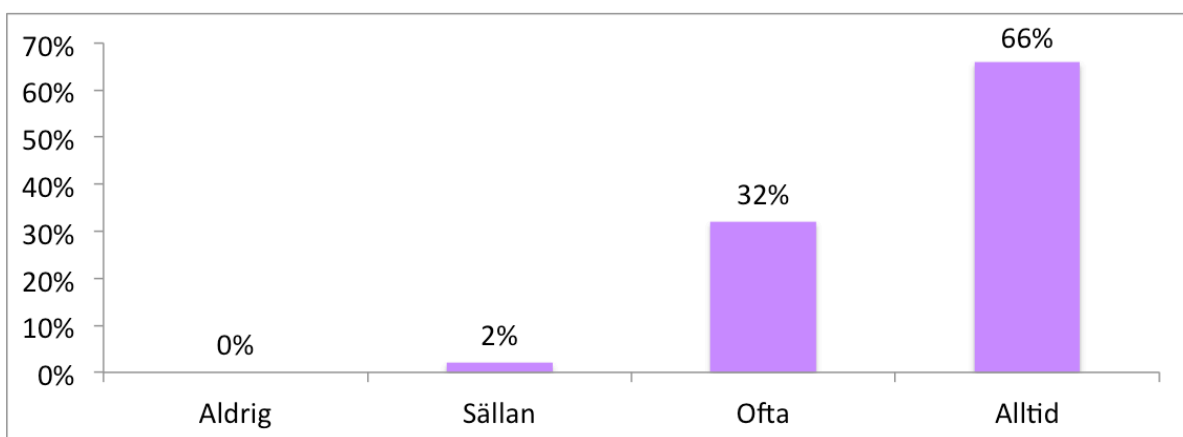
Till enkätstudien (Bilaga 1) inkom 41 svar från 58 utskickade mail vilket ger en svarsfrekvens på 71%.

Fråga 1 sorterade in respondenterna efter var de arbetade. Resultatet kan ses i Figur 1 som visar en relativt jämn fördelning mellan arbetsplatskategorierna.

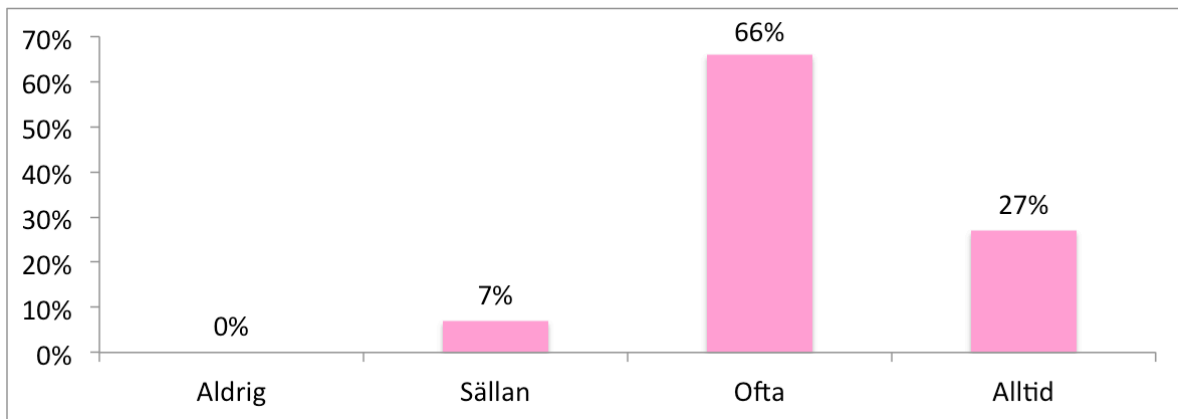

Figur1. Fördelning över var respondenterna arbetade.

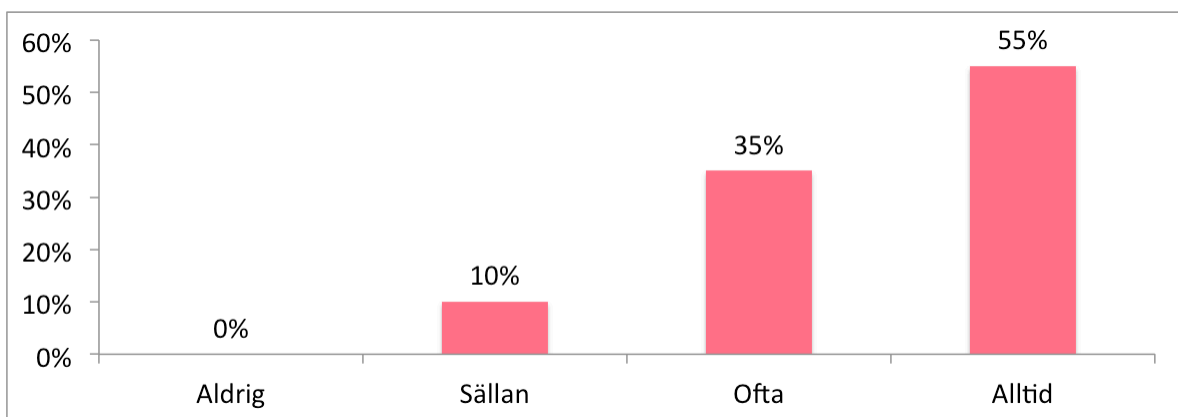
Under fråga 2-5 i enkäten fick respondenterna ta ställning till två olika scenarion och avgöra hur ofta de *nämner* alternativt *diskuterar* kattens övervikt med djurägarna vid dessa tillfällen. Det var endast möjligt att välja ett svarsalternativ. Resultatet av dessa frågor finns under Figur 2-6. De flesta respondenterna svarade på fråga 2 (Figur 2) att de *alltid* nämner kattens eventuella övervikt vid vaccinationer. På fråga 3 (Figur 3) svarade de flesta att de *ofta* initierade en diskussion med djurägaren vid vaccination av katten om den är överviktig. På fråga 4 och 5 svarade de flesta att de *alltid* nämner (Figur 4) eller diskuterar (Figur 5) övervikt när djuret kommer in på grund av hälta. En översikt över svaren på fråga 2-5 visas i Figur 6.

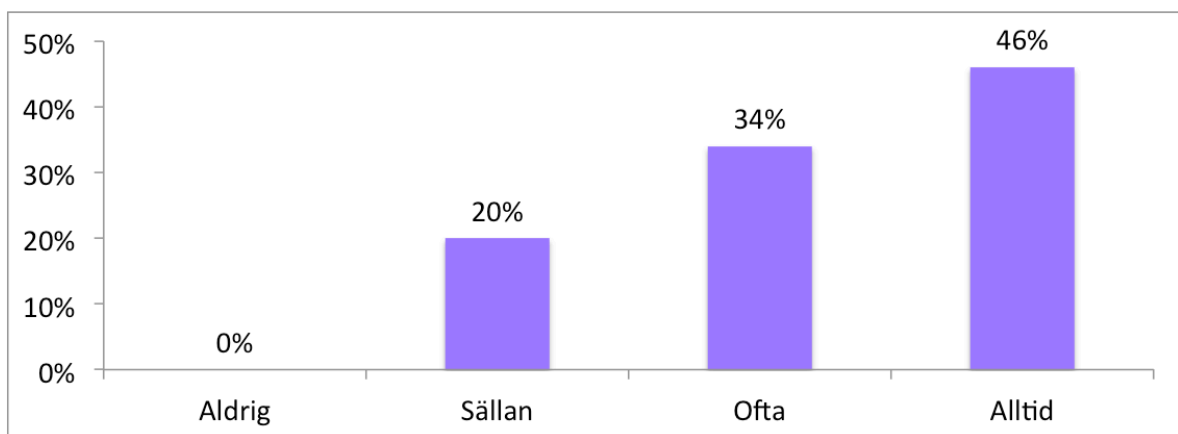
Figur 2. Hur ofta djursjukskötare nämner kattens övervikt till djurägaren i samband med en vaccination.

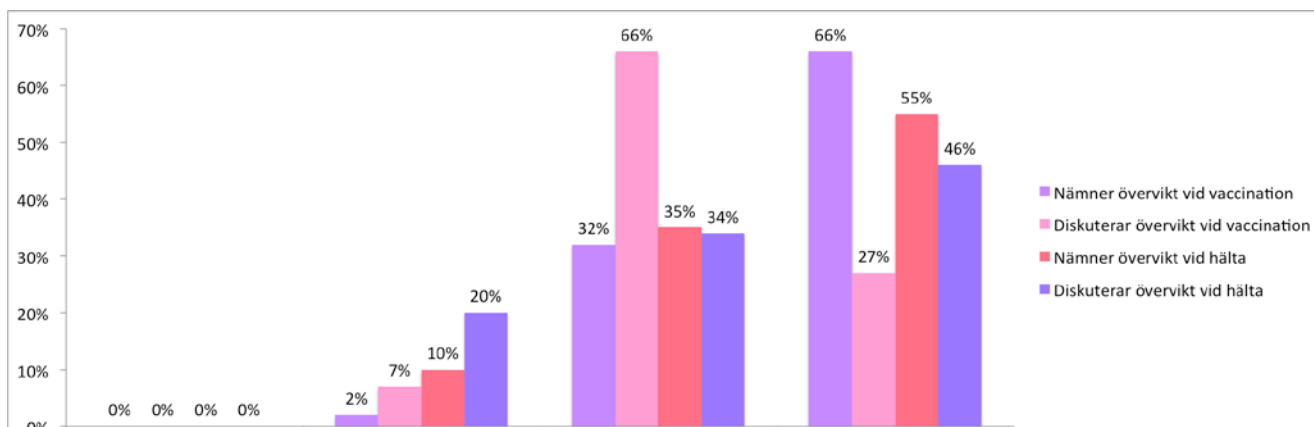
Figur 3. Hur ofta djursjukskötare diskuterar kattens övervikt med djurägaren i samband med en vaccination.

Figur 4. Hur ofta djursjukskötare nämner kattens övervikt till djurägaren när denne kommer in på grund av hälta.

Figur 5. Hur ofta djursjukskötare diskuterar kattens övervikt med djurägaren när denne kommer in på grund av hälta.

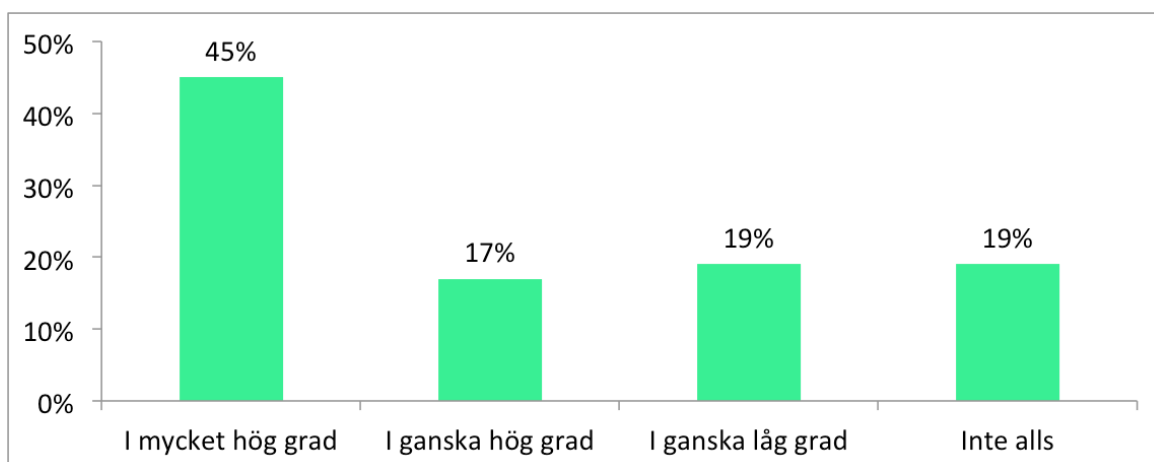

Figur 6. Hur ofta djursjukskötare pratar om kattens övervikt med djurägare i olika situationer.

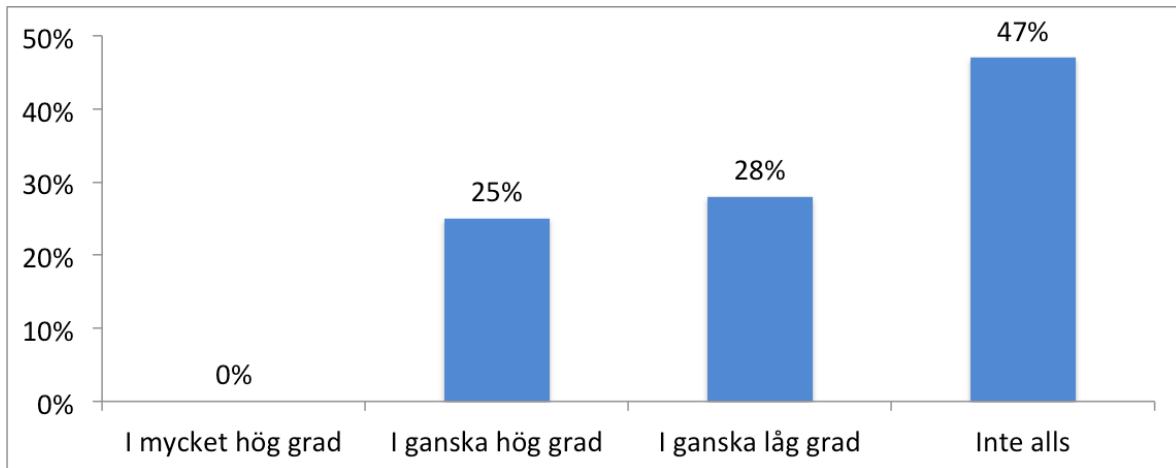
Svaret på fråga 6. *Om du inte alltid tar upp och pratar om kattens övervikt med djurägaren, vad får dig att avstå?* redovisas i Figur 7-10. Denna fråga hade en lägre svarsfrekvens än de övriga med 36 respondenter istället för 41.

Fråga 6 hade tre påståenden som respondenterna skulle gradera i hur mycket de ansåg att dessa påverkade dem i att avstå ifrån att prata om övervikt med djurägarna, från *inte alls* till *i mycket hög grad*. Påståendena var *tidsbrist*, *tabun/obehag inför ämnet övervikt* och *ekonomiska skäl/rädsla att förlora kunder*. Hur respondenterna svarade kring *tidsbrist* redovisas i Figur 7, *tabun/obehag inför ämnet övervikt* redovisas i Figur 8, och *ekonomiska skäl/rädsla att förlora kunder* redovisas i Figur 9. En sammanställning över alla svaren på fråga 6 visas i Figur 10. De flesta djursjukskötarna svarade att *tidsbrist* får dem att avstå ifrån att prata om övervikt *i mycket hög grad*, men trenden för både *tabun/obehag inför ämnet övervikt* och *ekonomiska skäl/rädsla att förlora kunder* var att dessa faktorer *inte alls* påverkade respondenterna.

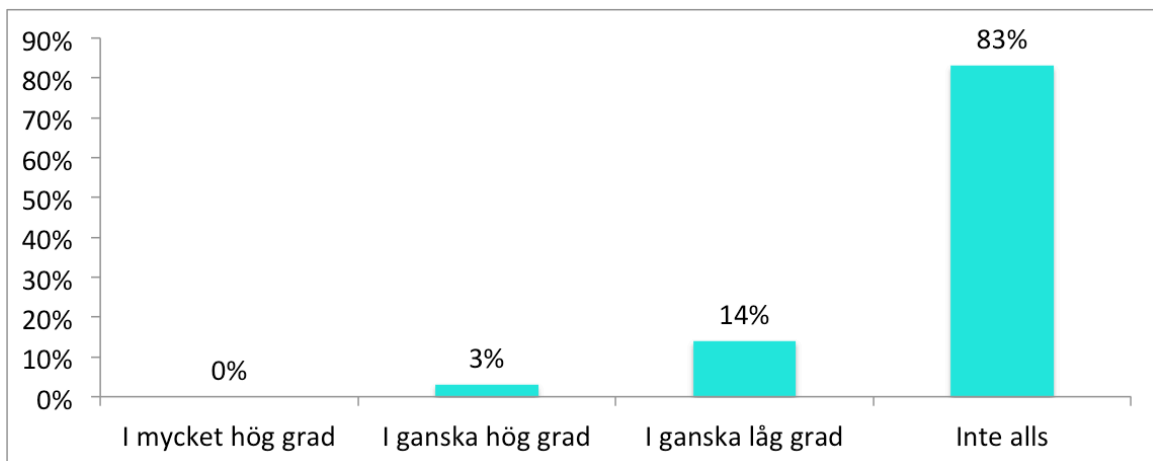
Figur 11-13 visar fråga 6 nedbruten på fråga 1, det vill säga att svaren delats upp beroende på var respondenten arbetar. Den största skillnaden i trend som kunde ses mellan dessa var för *tabun/obehag inför ämnet övervikt* i Figur 12, där respondenter arbetande på *klinik utan stationärvård* främst svarade att detta påverkade dem *i ganska låg grad*, och de två övriga arbetsplanskategorierna uppgav främst att detta *inte alls* påverkade dem.

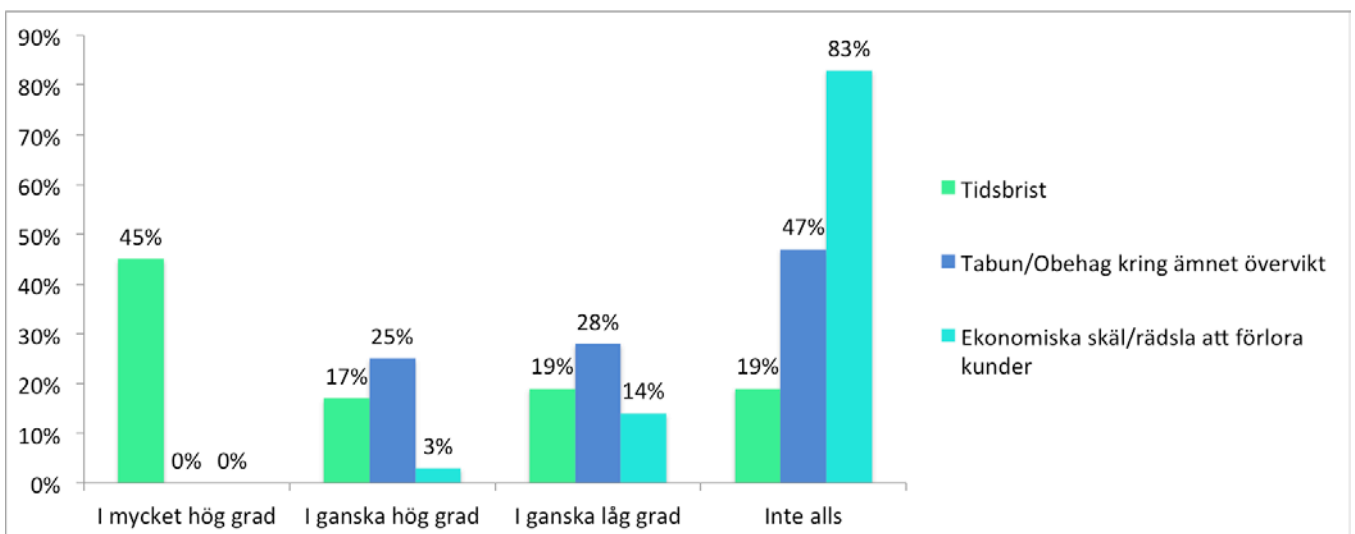
Figur 7. I vilken utsträckning som tidsbrist får djursjukskötare att avstå ifrån att ta upp och prata om kattens övervikt med djurägaren.

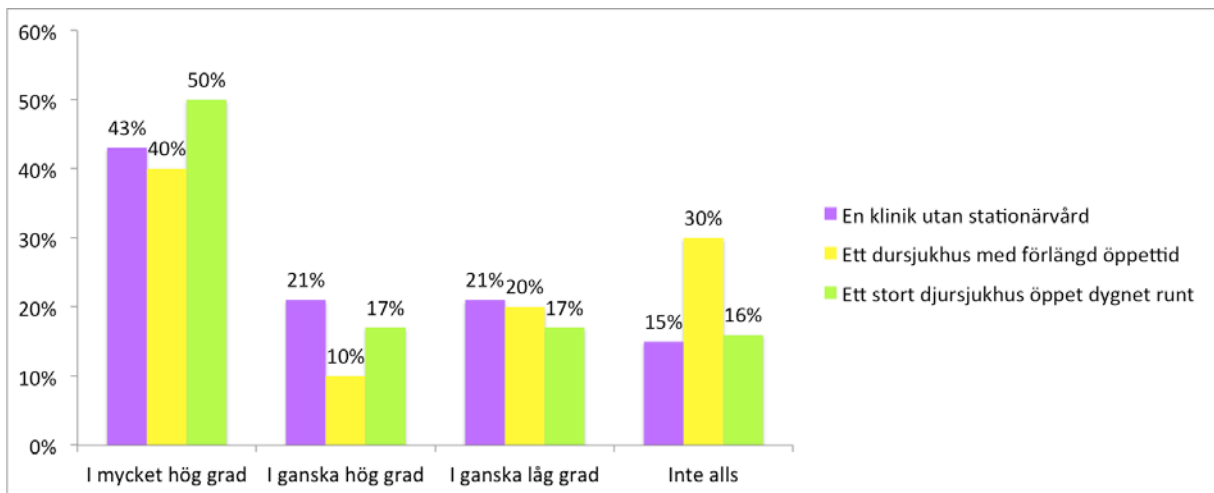
Figur 8. I vilken utsträckning som tabun/obehag inför ämnet övervikt får djursjukskötare att avstå ifrån att ta upp och prata om kattens övervikt med djurägaren.

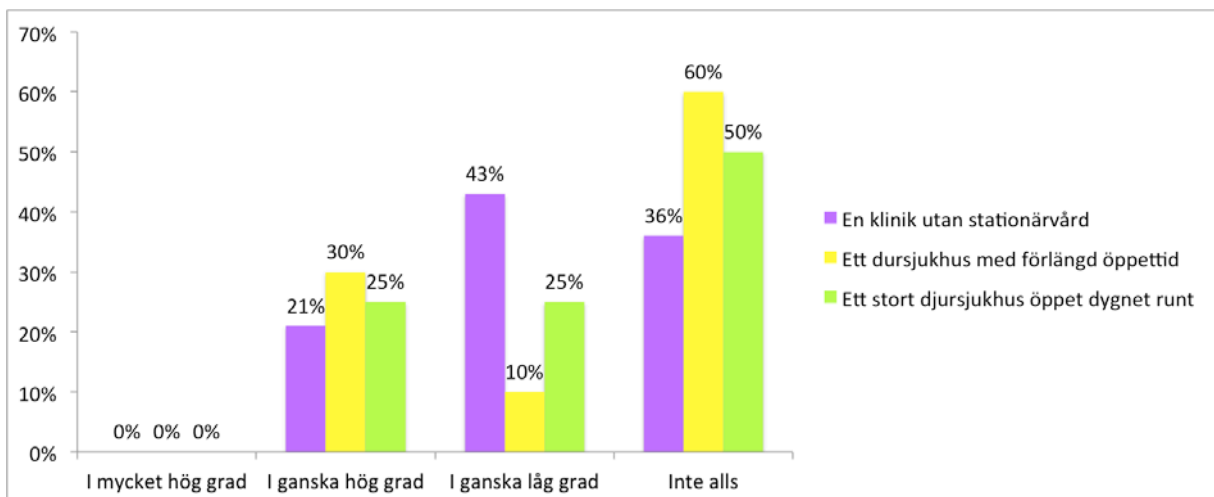
Figur 9. I vilken utsträckning som ekonomiska skäl/rädsla att förlora kunder får djursjukskötare att avstå ifrån att ta upp och prata om kattens övervikt med djurägaren.

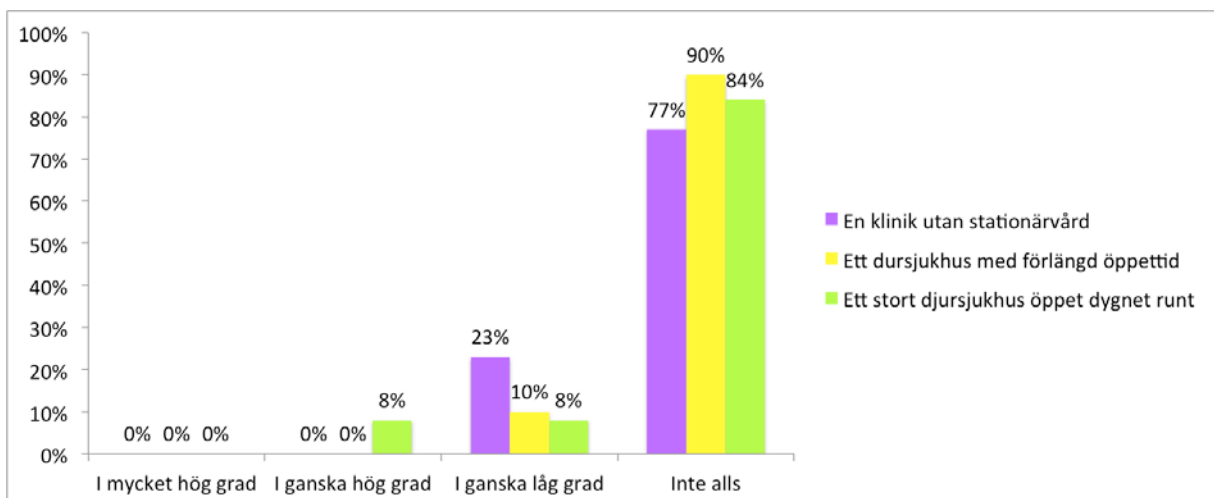
Figur 10. I vilken utsträckning som olika faktorer får djursjukskötare att avstå ifrån att ta upp och prata om kattens övervikt med djurägaren.

Figur 11. I vilken utsträckning som tidsbrist får djursjukskötare att avstå ifrån att ta upp och prata om kattens övervikt med djurägaren beroende på vart de arbetar.

Figur 12. I vilken utsträckning som tabun/obehag inför ämnet övervikt får djursjukskötare att avstå ifrån att ta upp och prata om kattens övervikt med djurägaren beroende på vart de arbetar.

Figur 13. I vilken utsträckning som ekonomiska skäl/rädsla att förlora kunder får djursjukskötare att avstå ifrån att ta upp och prata om kattens övervikt med djurägaren beroende på vart de arbetar.

Under fråga 7 gavs det möjlighet för respondenterna att lämna eventuella kommentarer. 12 djursjukskötare valde att göra detta. Fem kommentarer handlade om att respondenten ansåg att det var veterinärens uppgift att samtala om övervikt i samband med just hälsa. Två jämförde djursjukskötarens roll med veterinärens kring just samtal om övervikt. En kommentar handlade om tidsprioriteringar. Två kommenterade enkätstudies upplägg och frågeformulering. Tre var allmänna kommentarer om egna erfarenheter om kommunikation kring övervikt med djurägare.

DISKUSSION

Metoddiskussion - Enkätstudie

Respondenterna fick i enkätstudien själva avgöra vilken kategori av arbetsplats de ansåg sig arbeta på, vilket öppnar upp för möjligheten att respondenterna kan ha ordnat in sig i en annan arbetsplatskategori än vad som förväntats. Detta misstänks då en oväntat stor andel ansåg sig arbeta på *ett stort djursjukhus öppet dygnet runt*. Störst risk för missuppfattning antas vara mellan kategorierna *ett djursjukhus med förlängd öppettid* och *ett stort djursjukhus öppet dygnet runt*. Det är troligare att fler missuppfattningar har skett i fråga om vilken kategori man tillhör för de två djursjukhus-kategorierna, än för kategorin *en klinik utan stationärvård*. Där antas det att de flesta har kunnat ordna in sig utan större svårigheter, och felmarginalen är troligtvis låg inom just denna kategori. För att undvika missförstånd hade enkäten kunnat skickas ut i tre olika versioner, en för *en klinik utan stationärvård*, en för *ett djursjukhus med förlängd öppettid* och en för *ett stort djursjukhus öppet dygnet runt*, där djursjukhusen/klinikerna delats in i korrekt kategori redan vid utskicket. Då hade den första frågan i enkäten inte varit nödvändig utan respondenterna hade redan varit klassificerande från början. Detta hade undvikit betänkligheter om riktigheten i respondenterna val. Trots möjligheten för att de responderande djursjukskötarna kan ha ordnat in sig i fel kategori har ändå analys gjorts på de resultat som utkommit ifrån nedbrytning med tanke på denna aspekt (Figur 11-13).

Fråga 6, redovisad i Figur 7-10, hade en lägre svarsfrekvens än de övriga med 36 respondenter istället för 41. Detta kan ha sin förklaring i hur frågan var ställd, då den var fraserad: *Om du inte alltid tar upp och pratar om kattens övervikt med djurägaren, vad får dig att avstå?* De fem respondenter som inte besvarade denna fråga hade nämligen svarat att de alltid nämner och diskuterar övervikten med djurägarna på de fyra föregående frågorna, och därför troligen tolkade det som att de skulle hoppa över denna fråga. Enkäten kunde ha utformats så att respondenterna varit tvungna att svara på alla frågor, alternativt att frågan hade formulerats om till något i stil med *Om du väljer att inte ta upp och prata om kattens övervikt för djurägaren, vad får dig då att avstå?* så att alla respondenter hade känt att frågan var relevant för dem att svara på. Samtidigt kan det resultat som kommit in kring fråga 6 vara mer korrekt i det nuvarande läget. De fem respondenterna som valde att inte svara på denna fråga uppgav som sagt att de alltid tog upp och pratade om övervikt, och då skulle deras svar kring anledningar att inte prata om det bli ovidkommande då sådana anledningar uppenbarligen inte finns för just dessa djursjukskötare.

I enkätstudien gavs det möjlighet för de responderande djursjukskötarna att lämna eventuella kommentarer. Flertalet av kommentarerna handlade om att respondenten ansåg att det var veterinärens uppgift att kommunicera med djurägaren om kattens övervikt när den kom in på

grund av hälta. Som en av respondenterna uttryckte det: ”Jag kunde ej svara helt korrekt på fråga 4 och 5 eftersom det på detta djursjukhus i huvudsak är veterinären som tar upp problemet övervikt om det är i samband med ett veterinärbesök (som t.ex. hälta). Däremot är det ofta vi dss som "fortsätter" diskussionen, visar lämpliga foderalternativ m.m.”. Denna kommentar och de övriga fyra med samma budskap ger en indikation på att det skulle ha valts ett annat alternativ som inte anses av praktiserande djursjukskötare som lika veterinär-medicinskt. Detta förklarar den oväntat låga andel respondenter som kommunicerar om övervikt i samband med hälta till skillnad från vaccinationer i resultatet. Sådär i efterhand skulle scenariot med hälta i fråga 4 och 5 företrädesvis ha bytts ut mot ett annat, exempelvis mot kastrering där djursjukskötaren eventuellt har en större roll i kommunikationen på klinikerna/djursjukhusen. På grund av att alternativet hälta visade sig ge ett oväntat resultat och inte var så relevant för praktiserande djursjukskötare som antagits gjordes efter enkätstudien ingen jämförelse mellan svaren kring vaccination kontra hälta.

Ett alternativ till att byta ut hälta i enkätstudien i fråga 4 och 5 hade kunnat vara att även be veterinärer svara på en parallell enkätstudie. Denna eventuella studie hade kunna plocka upp ifall det stämmer att veterinärerna tar ett större ansvar vid kommunikationen kring just hälta. Denna parallella enkät hade också kunnat visa hur djursjukskötare och veterinärer eventuellt kompletterar varandra kring just kommunikationen med djurägare om deras katters övervikt.

Resultatdiskussion – Enkätstudie

I vilken utsträckning diskuterar djursjukskötare övervikt hos katter med djurägare?

I enkätstudien uppgav respondenterna i tre av de fyra scenarierna att de till största delen *alltid* nämnde eller diskuterade kattens övervikt med ägaren i samband med besöket (Figur 2-6). Detta var ett glädjande högt resultat. Det var endast i fråga 3 (Figur 3) som den största delen av respondenterna, 66%, uppgav att de *ofta* (istället för *alltid*) initierade en diskussion om kattens övervikt med djurägaren i samband med en vaccination. Detta resultat visar att de djursjukskötare som svarat på denna enkät i större utsträckning *nämner* kattens övervikt än *diskuterar* den med djurägaren i samband med vaccinationer. Detta kan tänkas bero på att det troligtvis tar längre tid att diskutera övervikten än att nämna den. Tidsbrist visade sig i enkätstudien vara en faktor som påverkade en stor del av de responderande djursjukskötarna i mycket hög grad, vilket diskuteras längre fram.

Om detta resultat skulle gälla generellt för alla Sveriges praktiserande djursjukskötare (vilket man inte kan dra några slutsatser av med detta material då antalet respondenter är för litet och inte slumpvis utvalt) så är det ett glädjande resultat. Det innebär att det kommuniceras i stor utsträckning om övervikt med djurägaren även vid rutinbesök som vaccinationer ute i den kliniska verksamheten, och det bådär gott för katternas vikt och hälsa i Sverige.

Finns det tillfällen eller anledningar som gör att djursjukskötare väljer att inte ta upp diskussionen om övervikt hos katt med djurägarna?

I fråga 6 var *tidsbrist* den vanligaste orsaken till att man avstod från att prata om kattens övervikt med djurägaren, 45% av respondenterna uppgav att det får dem att avstå *i mycket hög grad*. I en av kommentarerna från respondenterna sätts problematiken med tidsbrist i ord:

Tidbristen [sic!] (15 min per patient) gör att jag helt enkelt får prioritera mina minuter. Om övervikten är det största problemet kommer jag att ta upp det, eller om det troligen är en orsak till ett annat problem. Om katten exempelvis är överviktig (och inte morbidly obese/ kraftig fetma) men har en mun som defintivt [sic!] måste åtgärdas, ja då kommer jag att välja att prata om munsanering den gången. I min erfarenhet får jag bättre gehör om jag och djurägare hinner samtala kring ämnet än om jag bara säger "din katt har X, gör såhär typ". Det krävs förståelse och tid för bra resultat, oavsett om det är övervikt lr [sic!] munvård.

När det gäller *tabun/obehag kring ämnet övervikt* påverkades 47% *inte alls* av detta, det vill säga närmare hälften, och hela 83% av de tillfrågade uppgav att *ekonomiska skäl/rädsla att förlora kunder inte alls* var en faktor som påverkade om de tog upp och pratade om kattens övervikt eller ej. För både *tabun/obehag kring ämnet övervikt* och *ekonomiska skäl/rädsla att förlora kunder* angav ingen (0%) av respondenterna att det fick dem att avstå *i mycket hög grad*, att jämföras med 45% när det gällde *tidsbrist*. Den faktor som överlag påverkade respondenterna minst var *ekonomiska skäl/rädsla att förlora kunder* där 97% antingen *inte alls* påverkades av detta skäl (83%) eller endast *i ganska låg grad* (14%). Samma siffra för *tabun/obehag kring ämnet övervikt* var 75% och för *tidsbrist* 39%.

Med tanke på dessa resultat behöver djursjukhusen och klinikerna som de responderande djursjukskötarna arbetade på inte primärt exempelvis utbilda sin personal i att överkomma tabun och obehag kring ämnet övervikt för att deras djursjukskötare ska känna att de kan prata mer med kattägare om övervikt. Den största förändringen som skulle behövas för att djursjukskötarna som svarade på denna enkät ska ha möjlighet att prata med djurägarna ännu mer om deras katters övervikt verkar vara att skapa en mindre tidspressad arbetssituation. Om djursjukskötarna hade mer tid för varje patient skulle patienten kunna få en mer holistisk vård där andra aspekter än bara den som djurägaren kommit in med sin katt för diskuteras. Det är nämligen ovanligt att övervikt är den primära orsaken för besöket på kliniken/djursjukhuset (Sloth, 1992). Hade de responderande djursjukskötarna haft mer tid är det också möjligt att de hade känt att de hade hunnit diskutera övervikten och inte bara nämna den under vaccinationer. Tidsbristen verkar påverka mötet mellan djursjukskötare och djurägare/patient, vilket i sin tur skulle kunna påverka kvaliteten på vården och i förlängningen patientens hälsa. Detta känns som en problematik som behöver lyftas och diskuteras i större utsträckning ute i den kliniska verksamheten.

När det gäller skillnader som gick att se beroende på var de responderande djursjukskötarna arbetade (fråga 6 nedbruten på fråga 1 redovisat i Figur 11-13) fanns det några intressanta fynd att notera. Respondenterna var relativt överens när det gällde faktorn *ekonomiska skäl/rädsla att förlora kunder* (Figur 13) där den stora majoriteten valde alternativet *inte alls* på frågan om detta påverkade om de pratade om kattens övervikt med djurägaren oavsett arbetsplatskategori. Den lilla skillnad som kan ses gäller de som arbetade på *klinik utan stationärvård*. Av dessa valde 23% alternativet *i ganska låg grad*, att jämföra med 10% respektive 8% för de två andra arbetsplatskategorierna. Det finns alltså en tendens hos djursjukskötare som arbetar på *klinik*

utan stationärvård att påverkas mer av *ekonomiska skäl/rädsla att förlora kunder* än hos de djursjukskötare som arbetade på något av de två arbetsplatsalternativen (*ett djursjukhus med förlängd öppettid* och *ett stort djursjukhus öppet dygnet runt*).

De responderade djursjukskötarna var relativt överens när det gällde hur mycket *tidsbrist* påverkade dem i om de valde att prata om kattens övervikt eller inte (Figur 11). Alla tre arbetsplatskategorierna påverkades *i mycket hög grad* av *tidsbrist*. Dock svarade ungefär dubbelt så många som arbetade på *ett djursjukhus med förlängd öppettid* att de *inte alls* påverkades av *tidsbrist* (39%) jämfört med de övriga två arbetsplatskategorierna (15% respektive 16%). De responderande djursjukskötarna från *ett stort djursjukhus öppet dygnet runt* var de som verkade påverkas mest av *tidsbrist*.

Den tydligaste skillnaden mellan de olika arbetsplatserna fanns i påståendet om *tabun/obehag inför ämnet övervikt* får djursjukskötare att avstå att ta upp och prata om kattens övervikt. Respondenterna som arbetade på antingen *ett djursjukhus med förlängd öppettid* eller *ett stort djursjukhus öppet dygnet runt* svarade till största del att de *inte alls* påverkades av *tabun/obehag inför ämnet övervikt*. Djursjukskötarna på *en klinik utan stationärvård* däremot svarade till största del att detta påverkade dem *i ganska låg grad*. Detta är den enda av dessa tre aspekter som var en vattendelare för hur merparten av djursjukskötarna från de olika arbetsplatserna svarade. Detta kan tänkas bero på att kliniker utan stationärvård i regel är mindre än djursjukhusen och därför har en ofta mindre och närmare kundkrets. Det kan hända att djursjukskötare arbetande på kliniker därav är mer måna om att ha en bra relation med de kunder de har och att de därför inte vill ta upp känsligare ämnen som kattens övervikt med risk att förarga ägaren.

Det går som tidigare nämnt inte att uttala sig om ifall dessa resultat gäller för djursjukhus/kliniker i Sverige överlag. För arbetsplatserna som dessa djursjukskötare arbetar på kan man dock se att de stora djursjukhusen som är öppna dygnet runt är de som hade störst problem med *tidsbrist*, och att djursjukhusen med förlängd öppettid är minst påverkade av denna aspekt. De som är mest påverkade av de två andra aspekterna *tabun/obehag inför ämnet övervikt* och *ekonomiska skäl/rädsla att förlora kunder* är djursjukskötare som arbetar på kliniker utan stationärvård. Dessa resultat visar vilka aspekter som de olika arbetsplatskategorierna där respondenterna arbetade behöver arbeta på och förbättra för att öka möjligheten för deras djursjukskötare att kunna prata om kattens övervikt med djurägare.

Jämförelse av resultaten i enkätstudien och tidigare studier

Det finns inga liknande studier gjorda i Sverige att jämför denna enkätstudie med. Det har dock visat sig av Shoveller *et al.* (2014) att de flesta veterinärer är medvetna om problemen som övervikt kan orsaka katten, men trots detta ser inte alla övervikt som något som är värt en formell diagnos eller att diskuteras med djurägaren. Lund *et al.* (2005) fann att bara 22% av de katter som klassades som feta i studien hade diagnostiserats som detta av deras veterinär. Båda dessa två studier är utförda i USA och deras resultat visar att övervikten hos katter behöver tas på större allvar av djurhälsopersonalen i varje fall i USA, och det kan tänkas att det gäller även

här i Sverige. Forskning inom detta område behövs dock i Sverige för att mer utförligt ta reda på hur utbredd problematiken är här.

Oro över övervikt hos sitt husdjur är sällan den primära anledningen till att djurägaren besöker djursjukhuset. Det är istället ofta en diagnos som ställs under ett besök av en annan orsak, vilket Sloth (1992) såg i sin studie. Därför blir det extra viktigt för djurhälso-personalen att diskutera övervikten hos katten vid sidan av den primära orsaken till besöket, och det behöver då finnas tidsmarginaler för detta. Abood (2007) såg att tidsbrist på en stressig klinik/djursjukhus är en av anledningarna till att djurhälso-personal inte ger djurägare de rekommendationer som de tycker är nödvändiga, eller att de inte har tid att övertyga djurägaren om fördelen med eller behovet av att följa deras rekommendationer. Liknande resultat har ju även hittats i denna enkätstudie och det understryker än en gång vikten av att ge djursjukskötare tillräcklig tidsrymd. Tidsrymd för att ge dem möjlighet att lyfta frågan om övervikt och diskutera denna med djurägaren, konsekvenserna av den och hur den kan åtgärdas.

Resultatdiskussion – Litteraturstudie

Varför är det viktigt att djursjukskötare kommunicerar omkring ämnet övervikt med kattägare?

Övervikt är ett ökande problem hos katt och dessa katter utsätts för ökade risker för ett antal kliniska problem. Om katten skulle gå ner i vikt ökar sannolikheten för att den ska hålla sig frisk och smärtfri betydande (Scarlett & Donoghue, 1998). Eftersom övervikt alltid går att undvika är sjukdomarna som kommer till följd helt onödiga (Cave *et al.*, 2012). Dessa sjukdomar orsakas ju inte bara av övervikt utan många av dem botas eller mildras också av vikttnedgång. Dessutom minskar övervikt kattens levnadsglädje, livskvalitet och förkortar dess liv (Sloth, 1992; Cave *et al.*, 2012; Linder & Mueller, 2014). Den överviktiga katten gynnas alltså mycket av att gå ner i vikt. Viktminskning ska inte ses som ett alternativ eller en komplimenterande behandling utan som en standardåtgärd vid dessa sjukdomar (Linder & Mueller, 2014).

Då förekomsten av övervikt ökar hos katter, och då övervikten är orsaken till flertalet kliniska tillstånd på katter, behöver djurhälso-personalen prata ännu mer med djurägarna om övervikt. Djurägarna behöver göras medvetna om de risker som katten utsätts för om den är eller blir överviktig. I studien av Courcier *et al.* (2010) var 55% av de medverkande brittiska kattägarna inte medvetna om hälsoriskerna med övervikt. Om detta även gäller för svenska kattägare är inte känt, men det kan ge en fingervisning om hur stor okunskapen är hos allmänheten om dessa problem. Djurhälso-personalen kan använda uppgifterna om prevalensen mellan övervikt och sjukdomarna för att starkt förespråka att katter ska hållas i idealvikt (Lund *et al.*, 2005). Även om djurägare kan ha svårt att ta till sig att den nuvarande övervikten kan leda till följsjukdomar framöver, så kan djursjukskötaren trycka på att den nuvarande övervikten i sig påverkar djurets livskvalitet negativt (så som vitalitet, känslomässig störning och smärta) (Linder & Mueller, 2014). Att diskutera de ökade riskerna med medicinering och anestesi på grund av överskottsvikten kan också påminna djurägarna om de nuvarande konsekvenserna av sitt djurs övervikt, särskilt om de inte i övrigt ser några andra kliniska tecken på grund av överskottsvikten (Linder & Mueller, 2014).

Om kattägare inte vet om att övervikt utgör en fara för katten kommer de troligtvis inte vara lika motiverade att hålla den idealviktig. Detsamma gäller för om djurägaren inte uppfattar sin katt som överviktig (Allan *et al.*, 2000). Flera studier har visat att djurägare ofta missbedömer sin katts BCS (Scarlett & Donoghue, 1994; Allan *et al.*, 2000; Kienzle & Bergler, 2006; Bland *et al.*, 2009; Colliard *et al.*, 2009; Courcier *et al.*, 2010; Cave *et al.*, 2012; Eastland-Jones *et al.*, 2014). Djurhälsopersonalen har på grund av att djurägarna ofta missbedömer sin katts BCS en viktig uppgift i att upplysa djurägarna om vad den ideala kroppsconditionen är för deras katt. Ett bra verktyg för detta är BCS via palpering och bilder. Djursjukskötaren kan lära djurägaren denna teknik och på så sätt reducera djurägarnas benägenhet att undervärdera sitt djurs kroppscondition, vilket Shoveller *et al.* (2014) har visat i sin studie. Detta används dock inte i stor utsträckning i den kliniska verksamheten inom djursjukvården. I studien av Eastland-Jones *et al.* (2014) var bara 7% av de 110 brittiska hundägare som deltog i studien tidigare medvetna om att BCS-diagram fanns och hur man använde dem. Om det är tänkbart att liknande förhållande finns hos kattägare och i Sverige är bedömningen av och undervisningen inom BCS mycket lite utbredd.

Djurägarnas undervärdering av sin katts BCS var en av tre faktorer som Cave *et al.* (2012) såg var associerat med övervikt. Denna var också den enda av de tre faktorerna som vi kan göra något åt i praktiken för att undvika övervikt hos katter, då de andra två faktorerna var ökande ålder och långa ben hos katten i denna studie. På grund av att djurägarens undervärdering av sin katts BCS är en riskfaktor djurhälsopersonalen faktiskt kan råda bot på visar detta på nödvändigheten av att BCS-bedömning används ute i den kliniska verksamheten i större utsträckning i framtiden. Det skulle vara ett stort framsteg i arbetet mot övervikt på katt om djursjukskötare bedömde kattens BCS vid varje besök, liksom katten vägs på rutin vid besök, detta poängterar bland annat Linder & Mueller (2014). BCS reflekterar kroppsconditionen och proportionen kroppsfett på ett sätt som vikten inte gör (Shoveller *et al.*, 2014) och kompletterar därför vikten på ett ypperligt sätt så att förändringar hos katten kan upptäckas och diskuteras i god tid. Detta är fördelaktigt eftersom det är mycket lättare att förebygga än att bota övervikt (Linder, 2012).

Många studier poängterar att det är viktigt att djurhälsopersonalen pratar med djurägaren om övervikt (Sloth, 1992; Abood, 2007; Cornell & Kopcha, 2007; Shaw *et al.*, 2008; Courcier *et al.*, 2010; Linder, 2014; Linder & Mueller, 2014). Brister i kommunikationen är en stor anledning till att djurägarna blir missnöjda i samband med besöket på djursjukhuset/kliniken (Shaw *et al.*, 2008). Det främsta sättet för djurägare att komma till insikten att kattens vikt är ett problem baseras enligt Laflamme (2006) på veterinärens bedömning. Då veterinären kan ha begränsad tid till detta (Abood, 2007) kan djursjukskötare ha en viktig roll här. Linder poängterar i sin studie från 2012 att djursjukskötaren kan spela en viktig roll i att utbilda djurägaren om vilken som är den korrekta kroppsconditionen för deras djur och korrekt utfodring, och fortsätta att kontrollera dess kroppscondition och vikt under fortsatta besök.

Hur bör djursjukskötare kommunicera om kattens övervikt med djurägaren i praktiken?

Kommunikation om övervikt vid kattens olika levnadsfaser

Då flera av riskerna för katt att utveckla övervikt hör till olika livsstadier och förutsägbara situationer kan djursjukskötare göra en stor insats för att hjälpa till att undvika övervikt hos katten genom att förbereda djurägaren och undervisa denna i god tid. Övervikt är ju som tidigare nämnt lättare att förebygga än att bota (Linder, 2014). Samtalet kring kattens vikt bör inledas redan när djurägaren för första gången kommer in till kliniken/djursjukhuset med sin nya kattunge. Då övervikt vid tidig ålder predisponerar katten för fortsatt övervikt under resten av livet (Sloth, 1992) bör de långsiktiga konsekvenserna förklaras, och en foderplan för denna period göras tillsammans.

En ny diskussion bör inledas när katten kommer in för kastrering, eftersom kastrering predisponerar katten för övervikt (Sloth, 1992; Scarlett & Donoghue, 1994; Robertsons, 1999; Lund *et al.*, 2005; Colliard *et al.*, 2009; Courcier *et al.*, 2010; Cave *et al.*, 2012). I studien av Cave *et al.* (2012), och i den av Colliard *et al.* (2009), var kastrering den orsak som var starkast associerad med övervikt. Oavsett om denna predisponering för övervikt i samband med kastrering beror på ett minskat energibehov, en ökad foderkonsumtion eller en minskad aktivitet efter kastreringen så finns detta samband. Det är därför viktigt för djursjukvården att informera djurägare om denna risk i samband med kastreringen, och hjälpa dem att lägga upp en strategi angående lämplig korrigering av utfodringen av katten för att förhindra viktuppgång efter ingreppet. Denna vikt av att prata med djurägaren om riskerna för övervikt i samband med kastration betonar även Courcier *et al.* (2010) i sin studie.

Eftersom medelålder har konstaterats som en orsak till övervikt i flera studier (Sloth, 1992; Scarlett & Donoghue, 1994; Robertson, 1999; Lund *et al.*, 2005; Kienzle & Bergler, 2006) bör diskussionen om kattens stundande predisponering för övervikt ske när katten blivit några år gammal. De flesta studierna såg störst utbredning av övervikt hos katter från 5-6 års ålder (Sloth, 1992; Scarlett & Donoghue, 1994; Robertson, 1999; Lund *et al.*, 2005). Dock såg Scarlett & Donoghue (1994) en kraftigt ökad övervikt hos katterna i studien redan vid två års ålder, så denna diskussion kan tänka startas redan när katten är två år gammal. Ett lämpligt tillfälle, om katten inte kommer in till kliniken/djursjukhuset av en annan anledning, kan vara vid den årliga påfyllnaden av vaccination.

Diskussionen om förebyggande åtgärder för övervikt kan även behöva lyftas vid ortopediska ingrepp eller andra kliniska tillstånd då rörligheten/motionen måste begränsas (Sloth, 1992). Djurägaren bör då informeras om djurets minskade energibehov i samband med detta för att kunna förhindra viktuppgång. Då övervikt beror på att intaget av energi via fodret överstiger djurets behov och fysiska aktivitet (Bland *et al.*, 2009) så behöver fodergivan justeras när aktiviteten då minskar.

Något annat som är bra att ha i bakhuvudet vid möten av katter på kliniken/djursjukhuset är vilka andra orsaker som predisponerar katter för övervikt, så som hankön (Sloth, 1992; Scarlett & Donoghue, 1994; Robertsons, 1999; Lund *et al.*, 2005; Colliard *et al.*, 2009; Cave *et al.*, 2012), att vara innefatt (Sloth, 1992; Scarlett & Donoghue, 1994; Robertsons, 1999), att vara

blandraskatt (Scarlett & Donoghue, 1994; Robertsons, 1999), inaktivitet (Scarlett & Donoghue, 1994), och att bo i ett hushåll med bara en eller två katter totalt (Robertsons, 1999). Att ha dessa riskfaktorer i bakhuvudet kan hjälpa djursjukskötaren att identifiera riskpatienter innan de eventuellt drabbas av övervikt. Kommer det exempelvis in en hankatt till kliniken som är av blandras, bor inomhus och är ensam katt i hushållet uppfyller han nästan alla dessa riskfaktorer. Detta i sig kan vara en anledning till att ta upp en diskussion med djurägaren om att dessa faktorer utsätter katten för en högre risk, i syfte att göra djurägaren uppmärksam och medveten om sin katts vikt så att den är fortsatt hälsosam.

Hur djursjukskötare bör förhålla sig till djur och djurägare vid samtal om övervikt

När det gäller hur djursjukskötare praktiskt ska kommunicera kring övervikt finns det en aspekt som kan vara känslig, och det är ordvalet. I både en studie av Kienzle & Bergler (2006) och en annan av Courcier *et al.* (2010) var djurägarna själva ovilliga att använda vissa uttryck kring sitt djurs kroppscondition. De flesta i studien av Kienzle & Bergler (2006) valde istället att använda ett mildare uttryck som att katten var lite för stor. Courcier *et al.* (2010) resonerar i sin studie om djurägares ovillighet att använda vissa beskrivande termer om sina katters kroppsform som ”mycket överviktig” eller ”fet” kan komma sig på grund av de negativa attityder som finns kring övervikt på människor. Då djurägarna därmed undviker vissa fraser kring sitt djurs vikt kan djursjukskötare därmed fördelaktigen använda mildare uttryck precis som djurägarna. En av de responderande djursjukskötarna till enkäten lyfte denna fråga om ordval kring kommunikationen om övervikt:

Jag upplever inte att djurägare blir så stötta faktiskt när man nämner det, kanske har de [sic!] med sättet jag lägger fram det på. Många blir väldigt förvånade av att höra att deras katter är tjocka för de tror att en katt ska ha lite hull liksom. Jag brukar nog säga "han har lite extra resurser", försöker linda in det lite snyggt liksom. Fast hade en 8 kg katt som jag sa rätt ut att katten är fet och behöver banta. Djurägaren tog det bra :)

Motsvarande omskrivningar kan med tanke på dessa fynd vara lämpliga när det gäller övervikt. Detta kan eventuellt jämföras med hur djursjukskötare ofta förhåller sig kring avlivningar, där just ordet avlivning undviks och man gärna pratar i mildare omskrivningar med djurägaren.

Studier har poängterat vikten av att djurhälsopersonalen ser djur och djurägare som individer och anpassar kommunikationen och råden utefter detta (Abood, 2007; Coe *et al.*, 2008; Shaw *et al.*, 2008; Linder, 2014; Linder & Mueller, 2014). Att förstå det unika bandet som finns mellan den individuella katten och djurägaren kan hjälpa djursjukskötaren att förstå orsaken bakom problematiken med övervikten och uppenbara hinder som kan uppträda under vikt-reduktionen. En djurägare som är starkt anknuten till sitt djur kan ha svårt att undvika att ge djuret godsaker (Linder, 2014). Det är viktigt att djurägaren inte känner att viktreduceringen inkräktar på dess relation med sin katt. I ett sådant läge kan djursjukskötaren förhoppningsvis kompromissa med djurägaren om att behålla en viktig rutin i deras relation som innehåller godsaker till katten, men att byta ut typen av godsak till något mindre energirikt för att viktminskningen fortfarande ska lyckas. Att uppmuntra djurägaren till att interagera mindre med sin katt i form av utfodring och mer i form av lek kan vara dubbelt positivt. Dels leder den

ökade motionen för katten under leken till en ökad energiförbrukning vilket är positivt för viktreduktionen, och dessutom har Linder & Mueller (2014) visat att relationen mellan djur och djurägare faktiskt kan stärkas av att de istället interagerar genom motion. Eftersom många orsaker och riskfaktorer för övervikt är kopplade till djurägaren och djurhållningen poängterar det behovet för djurhälsopersonalen att fullt förstå djurets miljö liksom familjedynamiken och relationen mellan djur och ägare som kan påverka djurets vikt och effektiviteten i åtgärderna kring denna (Linder & Mueller, 2014).

Djursjukskötaren behöver även ta in djurägarens åsikter och önsknings kring själva viktreduktionen. Den behöver först och främst försäkra sig om att djurägaren accepterat att katten är överviktig för att kunna gå vidare till nästa steg och diskutera en möjlig viktreduktion. Vidare behöver djursjukskötaren kontrollera att djurägaren förstår orsakerna till rekommendationerna som ges och att den känner sig trygg med dessa. Abood (2007) menar i sin studie att djurägare känner sig trygga i att följa rekommendationer som de förstår och själva har godkänt. Att på detta sätt medarbeta med djurägaren ger de bästa förutsättningarna för compliance från djurägaren till viktminskningsplanen. Linder (2014) sammanfattar detta på ett bra sätt när hon i sin studie säger att övervikt kräver en livslång hantering, men när djurhälsopersonalen går bortom standardbehandlingen för att inkludera en förståelse för interaktionen mellan djur och ägare kan övervikt också vara en av de få sjukdomarna inom veterinärmedicinen som är fullt möjligt att förebygga och bota.

KONKLUSION

Övervikt hos katt är vida spritt och detta påverkar katternas hälsa och livskvalitet. Orsakerna till att katter blir överviktiga är många och flera av dem är kopplade till djurägaren. Därför är det viktigt att djurhälsopersonalen pratar med djurägare om övervikt hos sällskapsdjur. En god kommunikation med djurägaren innebär att djursjukskötaren tar in djurägarens perspektiv runt kattens övervikt. På så sätt kan djursjukskötare och djurägare samarbeta kring kattens viktreduktion och det är en av nycklarna till en god compliance och en lyckad viktreduktion.

Resultatet av enkätstudien visade att djursjukskötare ofta pratar om övervikt med djurägarna, men att tidsbrist utgör det största hindret när de väljer att inte prata om kattens övervikt. Detta resultat visar att den största insatsen som behöver göras för att djursjukskötare ska kunna kommunicera mer med djurägarna om övervikt hos katter är att rent tidsmässigt ge dem möjlighet till detta samtal.

TACK

Först och främst vill jag tacka min handledare Görel Nyman för värdefull vägledning och feedback genom hela processen. Jag vill också tacka min skrivgrupp, Anna Zedén och Peter Haraldsson, för all korrekturläsning och alla goda råd och nyttiga tips som inkommit under arbetets gång. Min opponent Anneli Nilsson ska också ha tack för en bra och utförlig opponering. Tack också till alla de djursjukskötare runt om i Sverige som tog sig tid i sin bevisligen tidspressade arbetsdag för att besvara min enkätstudie. Till sist vill jag också tacka vänner och familj för deras råd, input och stöttning. Mina katter bör också nämnas då de bidragit

till god stämning genom hela skrivprocessen, Yoshi med sin lugna grace och Petri med sitt spralliga humör och högljudda spinnande.

REFERENSER

- Abood, S.K. (2007). Increasing adherence in practice: making your clients partners in care. *Veterinary Clinics: Small Animal Practice*, 37:151-164.
- Allan, F.J., Pfeiffer, D.U., Jones, B.R., Esslemont, D.H.B. & Wiseman, M.S. (2000). A cross-sectional study of risk factors for obesity in cats in New Zealand. *Preventive Veterinary Medicine*, 46:183-196.
- Bland, I.M., Guthrie-Jones, A., Taylor, R.D. & Hill, J. (2009). Dog obesity: Owner attitudes and behaviour. *Preventive Veterinary Medicine*, 92:333-340.
- Cave, N.J., Allan, F.J., Schokkenbroek, S.L., Metekohy, C.A.M. & Pfeiffer, D.U. (2012). A cross-sectional study to compare changes in the prevalence and risk factors for feline obesity between 1993 and 2007 in New Zealand. *Preventive Veterinary Medicine*, 107:121-133.
- Coe, J.B., Adams, C.L. & Bonnet, B.N. (2008). A focus group study of veterinarians' and pet owners' perceptions of veterinarian-client communication in companion animal practice. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 233:1072-1080.
- Colliard, L., Paragon, B.M., Lemuet, B., Bénét, J.J. & Blanchard, G. (2009). Prevalence and risk factors of obesity in an urban population of healthy cats. *Journal of Feline Medicine and Surgery*, 11:135-140.
- Cornell, K.K. & Kopcha, M. (2007). Client-veterinarian communication: Skills for client centred dialogue and shared decision making. *Veterinary Clinics: Small Animal Practice*, 37:37-47.
- Courcier, E.A., O'Higgins, R., Mellor, D.J. & Yam, P.S. (2010). Prevalence and risk factors for feline obesity in a first opinion practice in Glasgow, Scotland. *Journal of Feline Medicine and Surgery*, 12:746-753.
- Eastland-Jones, R.C., German, A.J., Holden, S.L., Biourge, V. & Pickavance, L.C. (2014). Owner misperception of canine body composition persists despite use of a body condition score chart. *Journal of Nutritional Science*, 3:1-5.
- Ejlertsson, G. (2014). *Enkäten i praktiken – En handbok i enkätmetodik*. 3. ed. Lund: Studentlitteratur AB.
- Kienzle, E. & Bergler, R. (2006) Human-animal relationship of owners of normal and overweight cats. *American Society for Nutrition*, 136:1947-1950.
- Laflamme, D.P. (1997). Development and validation of a body condition score system for cats: A clinical tool. *Feline Practice*, 25:13-18.
- Laflamme, D.P. (2006). Understanding and managing obesity in dogs and cats. *Veterinary Clinics: Small Animal Practice*, 36:1283-1295.
- Linder, D. (2012). Weighing in on obesity: prevention, treatment and management. *The Veterinary Nurse*, 3:502-507.
- Linder, D. (2014). How to implement and manage a weight loss plan. *The Veterinary Nurse*, 5:216-219.
- Linder, D. & Mueller, M. (2014). Pet obesity management – Beyond nutrition. *Veterinary Clinics: Small Animal Practice*, 44:789-806.
- Lund, E.M., Armstrong, P.J., Kirk, C.A. & Klausner, J.S. (2005). Prevalence and risk factors for obesity in adult cats from private US veterinary practices. *The International Journal of Applied Research in Veterinary Medicine*, 3:88-96.

- Nijland, M.L., Stam, F. & Seidell, J.C. (2009). Overweight in dogs, but not in cats, is related to overweight in their owners. *Public Health Nutrition*, 13:102-106.
- Robertson, I.D. (1999). The influence of diet and other factors on owner-perceived obesity in privately owned cats from metropolitan Perth, western Australia. *Preventive Veterinary Medicine*, 40:75-85.
- Scarlett, J.M. & Donoghue, S. (1996). Obesity in cats: prevalence and prognosis. *Applied Veterinary Clinical Nutrition*, 3:128-132.
- Scarlett, J.M. & Donoghue, S. (1998). Associations between body condition and disease in cats. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 212:1725-1731.
- Scarlett, J.M., Donoghue, S., Saidla, J. & Wills, J. (1994). Overweight cats: Prevalence and risk factors. *International journal of Obesity*, 18:22-28.
- Shaw, J.R., Adams, C.L., Bonnet, B.N., Larson, S. & Roter, D.L. (2008). Veterinarian-client-patient communication during wellness appointment versus appointment related to a health problem in companion animal practice. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 233:1576-1586.
- Shoveller, A.K., DiGennaro, J., Lanman, C. & Spangler, D. (2014). Trained vs untrained evaluator assessment of body condition score as a predictor of percent body fat in adult cats. *Journal of Feline Medicine and Surgery*, 16:957-965.
- Sloth, C. (1992). Practical management of obesity in dogs and cats. *Journal of Small Animal Practice*, 33:178-182.
- Trost, J. (2007). *Enkätboken*. 3. ed. Lund: Studentlitteratur AB.
- White, G.A., Hobson-West, P., Cobb, K., Craigon, J., Hammond, R. & Millar, K.M. (2011). Canine obesity: Is there a difference between veterinarian and owner perception? *Journal of Small Animal Practice*, 52:622-626.

BILAGA 1

Denna enkät är en del av ett Examensarbete inom djuromvårdnad, med inriktning mot ämnena Nutrition inom djuromvårdnad och Kommunikation inom djuromvårdnad. Syftet med enkäten är att få en uppfattning om hur kommunikationen mellan djursjukskötare och djurägare om övervikt hos katt ser i ut dagsläget.

För att resultatet ska bli så korrekt som möjligt ombeds Du som fyller i enkäten att helt enkelt svara utifrån en vanlig arbetsdag på kliniken/djursjukhuset Du arbetar på.

1. Arbetar du som leg djursjukskötare på:

- En klinik utan stationärvård
- Ett djursjukhus med förlängd öppettid
- Ett stort djursjukhus öppet dygnet runt

2. Om en djurägare kommer in med sin överviktiga katt för vaccination, hur ofta nämner Du kattens övervikt för djurägaren i samband med besöket?

- Aldrig
- Sällan
- Ofta
- Alltid

3. Om en djurägare kommer in med sin överviktiga katt för vaccination, hur ofta initierar Du en diskussion om kattens övervikt med djurägaren i samband med besöket?

- Aldrig
- Sällan
- Ofta
- Alltid

4. Om en djurägare kommer in med sin överviktiga katt på grund av hälta, hur ofta nämner Du kattens övervikt för djurägaren i samband med besöket?

- Aldrig
- Sällan
- Ofta
- Alltid

5. Om en djurägare kommer in med sin överviktiga katt på grund av hälta, hur ofta initierar Du en diskussion om kattens övervikt med djurägaren i samband med besöket?

- Aldrig
- Sällan
- Ofta
- Alltid

6. Om du inte alltid tar upp och pratar om kattens övervikt med djurägaren, vad för Dig att avstå?

	I mycket hög grad	I ganska hög grad	I ganska låg grad	Inte alls
Tidsbrist	☐	☐	☐	☐
Tabun/obehag kring ämnet övervikt	☐	☐	☐	☐
Ekonomiska skäl/rädsla att förlora kunder	☐	☐	☐	☐

7. I rutan nedanför finns möjlighet för Dig att lägga till eventuella kommentarer:

Tack för att Du tagit dig tid till att svara på enkäten!